

Нашестя «бойових рабів»

Спецназівці Кім Чен Ина планують воювати в Україні з паспортами якутів та бурятів і вже нібито тренуються на військовій базі в хабаровську

» стор. 2

«Укурена» законотворчість

Урядовий законопроект про підвищення акцизів на цигарки з очевидними пільгами для тютюнових корпорацій готують до другого читання

» стор. 2

Андрій Дончик: «В екстремальних умовах завжди відбувається сплеск творчих можливостей»

» стор. 11

Україна молода

Середа, 23 жовтня 2024 року

№43 (6007)

4820094140033

Учораšní курси
НБУ:
1\$ = 41,283 грн
1€ = 44,813 грн

От тільки не треба переводити стрілки

Можливо, цього жовтня нас очікує останній перехід на зимовий час

» стор. 3

Нарешті хоч виспимося.
Фото з сайту wallpapers.com.

«Перший загін північнокорейських спецпризначенців уже тренується на військовій базі в хабаровську. За рівнем вишколу вони нагадують роботів, оскільки виховувалися в інформаційному вакуумі і мають лише одну мозкову функцію — сліпо виконувати накази».

■ ПРЕМІАЛЬНІ

«Україно, ти
МОЯ МОЛИТВО»

На Черкащині визначено лауреатів літературної премії імені Василя Симоненка

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині названо лауреатів цьогорічної Всеукраїнської літературної премії імені Василя Симоненка. Переможців обрано у двох номінаціях.

Як повідомили «Україні молодій» в управлінні культури та охорони культурної спадщини Черкаської обласної військової адміністрації, цьогоріч участь у конкурсі взяли 17 авторів із різних областей України. Серед них — двоє черкащан. Обирала лауреатів премії профільна комісія, враховуючи думку читачів за результатами громадського обговорення.

Отож лауреатом у номінації «За кращу першу поетичну збірку» став поет із Краматорська Павло Вишебаба. Йому належить збірка «Тільки не пиши мені про війну».

Водночас першість у номінації «За кращий художній твір» має черкащанин, автор книги «Кросна» Григорій Діхтяренко.

До речі, всі роботи, подані на премію, передано до Черкаської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Тараса Шевченка, Черкаської обласної бібліотеки для юнацтва імені Василя Симоненка та обласної бібліотеки для дітей.

Вручення премії відбудеться в Черкасах 8 січня 2025 року, до дня народження Василя Симоненка. ■

■ НА ФРОНТІ

Нашестя «бойових рабів»

Спецназівці Кім Чен Ина планують воювати в Україні з паспортами якутів та бурятів і вже нібито тренуються на військовій базі в хабаровську

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Гіпотетична поява солдатів КНДР на російсько-українському фронті щонайменше підвищила градус кипіння у світовому інформаційному просторі. Скромна, з точки зору путіна, СВО тепер стрімко зростає в статусі до рівня Третьої світової війни і вже здається страшнішою за «ядерний попіл».

Прогнози щодо подальшого розвитку подій звучать суто в кремлівському стилі. Тобто ЗМІ з'явилися одразу кілька прямо протилежних версій, викликаючи страх і сум'яття. У конкретному випадку дискусії розгорілися з приводу кількості самого війська. Одні кажуть, що на священну борню «з дияволами НАТО» Кім Чен Ін відправить мільйон своїх «бойових рабів». А інші схиляються усього до 1,5 тисячі, оскільки КНДР планує повоювати ще й з Південною Кореєю. Тобто в Україну їх відправлять для тренування.

Днями німецька газета Bild повідомила деякі подробиці нової спецоперації кремлівських старців. За

даними видання, перший загін північнокорейських спецпризначенців вже тренується на військовій базі в хабаровську. За рівнем вишколу вони нагадують роботів, оскільки виховувалися в інформаційному вакуумі і мають лише одну мозкову функцію — сліпо виконувати накази. Нові «зелені чоловічки» вже традиційно не будуть самими собою. Тобто їм покладуть у кишені паспорти якутів та бойових бурятів і відправлять на фронт.

Хоч як дивно, але вступ КНДР у війну приніс Україні певну користь. До Києва днями приїздив міністр оборони США Ллойд Остін і повідомив про виділення нового пакета військової допомоги на суму 400 мільйонів доларів. Ще 2,26 мільярда фунтів стерлінгів у формі позики для закупівлі військового обладнання надасть Велика Британія.

Сильнішою стане й українська армія дронів. Як повідомив у своєму вечірньому зверненні Володимир Зеленський, США готують ще один пакет допомоги на суму 800 мільйонів доларів, які будуть спрямовані на

виробництво БПЛА.

Тим часом наземний фронт і надалі залишається гарячим. «Противник намагається вийти на ближні підступи до Курахівського району оборони ЗСУ одночасно з півночі та з заходу й попутно вирішити завдання з витіснення наших військ якомога західніше від річки Вовча на північному березі Курахівського водосховища, — повідомив військовий оглядач, координатор групи «Інформаційний спротив» Костянтин Машовець. — Імовірно, російське командування нарешті зрозуміло, що Курахівський район оборони ЗСУ є своєрідним ключем переважно як до Покровського, так і Успенівського (колишнього Вугледарського) напрямків».

Повітряна війна теж триває. Окупанти щодня засипають українські міста роями дронів і КАБів, а наші оператори БПЛА продовжують успішно нищити виробничу інфраструктуру кацапів. У ніч на вівторок у місті ефремов тульської області прогрімала серія вбухів. За даними Astra, під ударом опинилися ТЕЦ і завод синтетичного кау-

чуку. А днем раніше з цієї ж причини росія втратила оборонний завод «Кремній ЕЛ», що вважався на бортах найбільшим виробником мікроелектроніки.

Р. С. Тим часом Newsweek повідомляє: південнокорейські ЗМІ з посиленням на представника розвідки пишуть, що уряд і військові Південної Кореї «розглядають план відправки відповідної кількості персоналу, включаючи офіцерів розвідки (що спеціалізуються на Північній Кореї) і експертів з тактики супротивника» в Україну.

Цей персонал начебто має проводити в Україні допити або надавати послуги перекладачів, якщо північнокорейські солдати потраплять у полон до українських сил. Вони також нададуть Києву інформацію про військову тактику, доктрину та операції Північної Кореї.

Пізніше Міністерство оборони Південної Кореї заявило на пресбрифінгу, що з «відкритим ставленням» розгляне заходи щодо можливого постачання летальної зброї в Україну. ■

■ ПОДАЙТЕ НА ПОДАТОК

«Укурена» законотворчість

Урядовий законопроект про підвищення акцизів на цигарки з очевидними пільгами для тютюнових корпорацій готують до другого читання

Наталія НАПАДОВСЬКА

Законопроект №11090 уряд пропонує поступово підвищити ставки акцизу на тютюнові вироби. В січні 2025 року податок зросте на 23%. У 2026—2028 роках — ще плюс по 5%. Темпи збільшення акцизів встановлені з оглядом на мінімальний рівень, визначений Директивою 2011/64/ЄС щодо гармонізації українського податкового законодавства з вимогами Євросоюзу. Акцизи на тютюнові вироби злетять, слідом за ними — ціни на сигарети.

Урядовці божаться, що акцизний податок на тютюн принесе в казну швидкі гроші. Загальний обсяг надходжень від оподаткування тютюнових виробів становить приблизно 80 млрд грн. За прогнозами Мінфіну, до 2029 року додаткові надходження до бюджету становитимуть понад 28 млрд грн.

Наповнення держбюджету — то святе, але тут починаються деякі непорозуміння. Незважаючи на те, що, як нагадує Європейська Бізнес Асоціація, в Польщі, Чехії та Угорщині ставки акцизу на тютюнові вироби, наприклад, встановлено в національних валютах, а наші урядовці «прив'язали» акциз не до гривні, а до євро. Відповідно, на думку експертів Асоціації, результа-

том запровадження ставок акцизного податку в євро може стати зменшення обсягів легального виробництва й імпорту та додаткове зростання тіньового сектору, частка якого вже й так перевищує 25% ринку.

«За минулий рік через контрабандні та контрафактні сигарети недоплата до бюджету становила близько 30 млрд грн», — нагадує Олег Пендзин, виконавчий директор Економічного дискусійного клубу.

По-друге, законопроект Мінфіну передбачає надання серйозної податкової пільги на так звані тютюновмісні вироби для електричного нагріву — ТВЕНІ (стіки, айкоси). Саме це питання буде найбільш пекучим при другому читанні. Адже уряд однією рукою вводить податки, а іншою — видає преференції на «тютюнку».

З 2021 року в Україні діє однакова ставка податку на звичайні сигарети і на стіки до айкосів. У чинному кодексі мінімальні ставки зростали однаково, але, якщо Верховна Рада ухвалить законопроект №11090, ставка для ТВЕНів «відстане» від цигарок і пільга зростатиме чотири роки поспіль, поки не сягне 25% від суми мінімального акцизу для сигарет.

Податкове навантаження на цигарки зросте й сягне 2028 року 90 євро

(на 1 тис. штук), а ставка акцизного податку на стіки до айкосів за три роки підвищиться тільки до 72 євро. Це, безумовно, добре для Philip Morris, адже саме ця компанія домінує на ринку альтернативного курива.

Нещодавно Філіп Морріс випустив реліз, що вперше в історії бренд IQOS приносить компанії більше чистого прибутку, ніж бренд Marlboro. Адже нові технології стіків звужують конкурентне поле (тіньове виробництво як таке відсутнє). Плюс нижчі ставки акцизів на ТВЕНІ в більшості країн ЄС теж дають маржу тютюнщикам.

Стіки «менш шкідливі» — воляють лобісти. І нагадують: диференціація відповідає європейським підходам, хоч на сьогодні розрив між акцизним оподаткуванням сигарет і ТВЕН у 20% мають лише Німеччина, Угорщина та Франція. Інші країни — до 50%. Але ж євродирективу по акцизах на тютюн ухвалили в 2011 році, коли ніяких ТВЕНів не було! На сьогодні менша шкода ТВЕНів не доведена і Всесвітня організація охорони здоров'я (ВОЗ) рекомендує оподатковувати їх нарівні з сигаретами.

Тим часом частка ТВЕНів на ринку динамічно зростає щороку. В Україні вона вже найвища в Європі — понад

20%. Тож не дивно, що тютюнові корпорації шалено вкладаються в просування пільги для ТВЕНів саме в Україні. Юристи і GR-фахівці, навіть деякі хірурги-пульмонологи зі своїми «висновками» б'ються над впровадженням пільг. Поважні нардепи та профільні бізнесові асоціації — теж «за», бо «це детінізований сегмент, то давайте додатково стимулювати людей переходити на них, довгостроково це вигідно державі».

Та чи так це насправді? Експерти вважають: тютюнових виробників влаштовує динаміка зростання частки ТВЕНів і без податкових пільг. Адже маржа залишиться незмінною, тож вони просто покладуть цю податкову пільгу собі в кишені, а не перенеситимуть нижчий акциз на нижчу ціну.

Старший економіст Центру економічної стратегії Юрій Гайдай пише:

«Я зробив власні розрахунки і думаю, що маємо рідкісний випадок, коли навіть антитютюнові активісти недооцінюють втрати для бюджету. Так, виходячи з припущень незмінної частки ринку ТВЕНів та курсу євро, ми подаруємо «Філіпу Моррісу» та іншим глобальним тютюновим корпораціям 18-20 млрд грн за чотири роки».

Курс євро, очевидно, поміняється. Тож вартість цієї пільги буде значно більшою. І це в той самий час, коли ВР прийняла закон про підвищення податків та військового збору і попередила: чергове підвищення податків можливе за пів року.

«Я дуже хочу подивитися на депутатів, які після підвищення військового збору та військового збору і попередили: чергове підвищення податків можливе за пів року», — додає пан Гайдай. ■

■ ЧАС

От тільки не треба переводити стрілки

Можливо, цього жовтня нас очікує останній перехід на зимовий час

Олеся МАЗУРКОВА

У дитинстві, прокидаючись зрання до школи, єдиною радістю було вдягти теплі колготки, які мама задалегідь клала на батарею. За вікном темно, навіть птахи не бажають зустрічати «ранок» яскравою піснею. І сидиш ти в цій непроглядній темряві, весь такий сонний і зачуханий, та думаєш: «Хто це все взагалі вигадав?». Однак за місяць врешті настає розрада — додаткова година сну.

Як усе почалося

В Україні перехід навесні та восени офіційно запровадили 1981 року. Це сталося 1 квітня, просто посеред тижня. Тоді велика кількість людей спізнилася до школи, уні-

верситету, роботи, незважаючи на нагадування по телевізору та радіо. Але тодішня влада вважала, що таке нововведення посприє економії електроенергії. Після проголошення Незалежності України ця «традиція» збереглася. Її триває донині.

Чи вже не зовсім? «16 липня 2024-го Верховна Рада нарешті законодавчо скасувала переведення годинників на літній час. 261 народний депутат підтримав законопроект, який встановлює стандартний (зимовий) час і може зробити його незмінним з 2025 року. Тепер документ має підписати президент Володимир Зеленський», — повідомляла «Українська правда».

А що ж інші країни?

26 березня 2019 року члени Європарламенту проголосували за припинення практики переведення часу на літній та зимовий з 2021 року. Передбачалося, що з того моменту кожна країна сама вирішуватиме, переводити годинник чи ні, однак остаточного рішення немає й досі — тривають дискусії, який час є найкращим для кожної держави. Тож більшість країн ЄС досі використовують розподіл на зимовий та літній час.

Японія ж відмовилася від переведення годинника ще в 1950-х роках і начебто не шкодує.

Вплив на здоров'я та продуктивність

Переведення завжди припа-

Нарешті хоч виспимосся.
Фото з сайту wallpapers.com.

дають на вихідні, щоб дати організму можливість мінімально адаптуватися до змін. Узагалі людське тіло вимагає якомога вищого рівня стабільності — саме тому нам з дитинства втовкмачують про важливість стабільного режиму сну. А коли годинник переводять на літній час, спати доводиться на годину менше. Іноді за 5 хвилин додаткового відпочинку вранці готовий пожертвувати навчанням чи кар'єрою, а тут виявляється, що й такої можливості немає, бо ти вже по-

винен бути на ногах мінімум годину. Саме тому прихильники зимового часу виступають проти переведення годинника навесні, у той час як фанати літнього часу занепокоєні, що, лишившись на зимовому часі, вони спостерігатимуть, як у літню пору сонце вставатиме близько 4-ї ранку, а заходитиме о пів на 8-му вечора. На їхню думку, переведення годинників дозволяє з більшою користю використовувати світловий день і зменшує кількість ДТП та злочинів увечері. ■

■ ЦЕРКВА

«Глобальний» перехід

Найбільший у Черкасах Свято-Михайлівський собор перейшов до Православної церкви України

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах перейшов до Православної церкви України найбільший в області Свято-Михайлівський кафедральний собор. І вперше за 22 роки тут провели молебень українською мовою, а ще підняли державний прапор і заспівали гімн України.

За словами митрополита Черкаського та Чигиринського Іоана, ця служба була історичною, бо вперше у цьому храмі лунав молебень українською мовою.

«Я переконаний, що так буде завжди, тут молитимуться українською мовою, за українське воїнство, за Батьківщину, а не за «отечество» та незрозумілою церковнослов'янською мовою, нав'язаною нам із Москви. Громада поставила крапку і відстоїть своє законне право перебувати у цій святині», — наголошує владика Іоан.

Нагадаємо, що перехід громади Свято-Михайлівського собору супроводжувався конфліктом, спровокованим любителями московської церкви, які прибігли на територію храму і влаштували там бійку. Під час цього конфлікту постраждали 24 людини.

Як розповідають у черкаській обласній поліції, із заявами до них звернулося понад два десятки громадян, з яких 20 — про отримання тілесних ушкоджень різного характеру. На щастя, гос-

Новий благочинний Свято-Михайлівського гарнізонного собору в Черкасах Володимир Гладковський.

Фото надали у Свято-Михайлівському гарнізонному соборі.

піталізованих серед постраждалих немає.

«Наразі поліцейські встановлюють всіх учасників інциденту. В рамках відкритого кримінального провадження за ч. 4 ст. 296 КК України, під процесуальним керівництвом Черкаської окружної прокуратури, проводять слідчі дії, також вивчають відеозаписи, оприлюднені в соціальних мережах», — наголошують правоохоронці.

За словами начальника Черкаської ОВА Ігоря Табурця, відтепер Свято-Михайлівський собор став гарнізонним, тобто завжди відкритим, зокрема, для захисників і

захисниць України. Таке рішення релігійної громади.

До речі, вже 94 релігійні громади області змінили своє підпорядкування з московського патріархату на Православну церкву України. Тож курс на духовну незалежність України незмінний.

Тим часом Свято-Михайлівський кафедральний гарнізонний собор вітає свого нового благочинного — 38-річного отця Володимира Гладковського, який з 2007 року був настоятелем храму Святого пророка Іллі в Суботові на Чигиринщині. ■

■ КРИМІНАЛ

Те, що не доїхало на передову

У Смілі два чоловіки торгували гуманітарними авто для ЗСУ, наваривши 31 мільйон гривень

До тих, хто торгував у Смілі гуманітарними автомобілями, прийшли правоохоронці.

Фото черкаської обласної поліції.

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині в місті Смілі поліція затримала двох чоловіків, 32 та 40 років, які заробили на продажі гуманітарних авто для ЗСУ понад 31 мільйон гривень. Свої оголошення вони розміщували в інтернеті. Про це «УМ» повідомили в обласній поліції.

Правоохоронці кажуть, що чоловіки співпрацювали з благодійною організацією і змогли продати цивільним за готівку 190 авто. Ці легковики були завезені в Україну під виглядом гуманітарної допомоги.

Правоохоронці взяли цих двох на гарячому — під час отримання ними 15 тисяч доларів за продаж трьох позашляховиків марок BMW X5, Mercedes ML 270 та VW Touran.

Слідчі під процесуальним керівництвом обласної прокуратури повідомили затриманим про підозру за ч. 3 ст. 201-2 Кримінального кодексу України. У суді підозрюваним обрали запобіжні заходи: одному — цілодобовий домашній арешт, іншому — тримання під вартою з правом внесення застави в розмірі 90 тис. 840 гривень.

У черкаській обласній поліції кажуть, що ділкам загрожує до семи років в'язниці з конфіскацією майна. А поки що триває досудове розслідування, тож поліція встановлює всіх, хто може бути причетним до незаконної схеми продажу гуманітарних автомобілів. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

КОЛІЗІЇ

План перемоги як початок виборчої агітації

Воєнно-політичні прорахунки влади

На горизонті майорять вибори. Фактично передвиборча агітація почалась 16 жовтня, коли президент Володимир Зеленський у парламенті презентував «План перемоги». Далі — візит до Брюсселя. І наступного дня у поштових скриньках українців з'явилась агітаційна газета «Слуга народу».

Як відомо, на виборах у 2025 році наполягають західні партнери.

Це — приховане тло. А на ньому — післямак виступу президента та різна, подекуди полярна, реакція західних партнерів.

Післямак «Плану перемоги»

Виступ президента з «Планом перемоги» в парламенті не додав впевненості й оптимізму.

Депутати зрідка аплодували. Апофеозом став білий лист паперу у папці спікера парламенту Руслана Стефанчука, який мав посіяти впевненість перед журналістами про чудодійну силу плану перемоги. Інтернет вибухнув критикою, якщо не зважати придворних при всіх режимах заробітчан-політологів.

Західні видання також миттєво відреагували на «План перемоги» президента України.

Загальний висновок — план Зеленського «далекий від негайної перемоги».

Скажімо, The Washington Post (WP) відзначає цинізм і втому серед союзників України, що впливає на несприйняття ними «Плану перемоги» Зеленського. Утім і сам президент наполягає, що у разі старту роботи за озвученим планом можна буде «завершити війну не пізніше наступного року».

WP нагадує, що Зеленський представив цей план президенту США Джо Байдену під час їхньої зустрічі у Білому домі у Вашингтоні. А Україна, пише видання, виснажується у своїй боротьбі проти російської військової машини, яка перевищує українські ресурси кількісно.

The Washington Post також цитує президента Чехії Петра Павела, котрий заявив, що українцям «потрібно бути реалістами» і що найімовірнішим результатом війни буде те, що частина української території опиниться під контролем росії.

У статті «Спроба заспокоїти націю та Україна як інвестиція» щоденна газета The New York Times зазначає, що пропозиція Зеленського на збільшення допомоги Заходу викликала прохолодну реакцію союзників Києва.

Жодна країна публічно не схвалила чи не прокоментувала здійсненість плану Зеленського, зазначив американський журнал Newsweek (хоча в наступні дні Франція, балтійські країни та південна Польща заявили про підтримку всіх пунктів плану Зеленського. — Ред.). Володимир Зеленський прагне зміцнити стратегію до того, як новий президент США складе присягу наступного року. Опитані виданням посадовці свідчать, що жоден із нинішніх кандидатів у США однозначно «не гарантує кращого результату для Києва».

«Президент України хоче, щоб його виснажені війська продовжували битися. Але, оскільки його армія настільки залежить від допомоги Заходу, його «План перемоги» потребуватиме схвалення наступного президента США. Умови миру, які висуває Зеленський, дедалі більше суперечать ситуації, яка його оточує. Президент України сам визнав зростаючу втому в своїй країні, а його власна втома була відбита на його обличчі, коли він сказав, що «перемога» стала для деякого незручним словом, на жаль», — зазначає BBC.

Аналітик німецького видання BILD Юліан Рьопке, розкритикувавши представлений «План перемоги» президента Зеленського, зазначив, що німці в шопі від мирного плану Зеленського.

«Вступу до НАТО не буде, дозволу на удари вглиб рф західною зброєю не буде, спільного ППО проти російської авіації не буде. А про повне звільнення країни навіть не згадується. Немає слів...» — написав аналітик на своїй сторінці в Twitter.

Німецький політичний оглядач наголосив, що його вразили не представлені пункти, а те, що реалізація кожного з них уже була відкинута західними партнерами. Він також зазначив, що в українській нації «зростає втома від війни».

Українцям наразі ніколи. Вони заготовляють дрова, латають діри зношеного одягу, дозготовлюють консервацію, збирають гриби та останні ягоди, за які тепер («економічне диво»), як пропонує стратег, народний депутат, президент Асоціації податкових радників Данило Гетманцев, доведеться платити. Зубожіння просто б'є по голові. Ще одним ударом гаєчним ключем у тім'я став додток до безкінечних податків, які вже паралізують бізнес.

Захід нас здає чи ні?

Отже, стратегія перемоги президента Володимира Зеленського полягає в тому, що Захід мусить, може і навіть зобов'язаний перемогти росію, як мінімум в Україні. Якщо путін її зруйнує або примусить капітулювати, то воювати або капітулювати доведеться вже Європі.

Чотири з половиною пункти з п'яти — відповідальність союзників.

Не членство, але запрошення України в НАТО і неминучість євроінтеграції — перша вимога. Далі — оборона, на яку Захід має дати зброю, навчити й укомплектувати бригади резерву, посилити ППО, спільно збивати дрони та ракети, розширити інвестиції в ВПК України, зняти обмеження ударів далекобійною зброєю в глибину росії та надавати всю необхідну розвідінформацію; розмістити на території України комплексний неядерний пакет стримування, який зробить війну росії практично неможливою.

Також — укласти стратегічну угоду із союзниками на експлуатацію ними критично важливих металів і рідкоземельних ресурсів (урану, титану, літію, графіту), на трильйони доларів, — як компенсація на оборону України.

А що, її ще не укладено? Якби цього не було, хіба цинічний, холодно-прагматичний Захід надавав би нам зброю? І що цікаво в плані президента — після війни ЗСУ можуть влитися у збройні сили США в Європі для зміцнення оборони всього Альянсу. А нічого, що в нас наразі людський ресурс воєнців на ціну золота?

Під певною простотою замислу президента, використанням тривалої дискусії, вимог до партнерів, очевидною ультимативністю плану — ставиться питання руба: західні демократії на чолі з Вашингтоном здадуть Україну на погаль путіну чи будуть її захищати від ядерного агресора, який вже не зупиниться?

Без західної воєнної допомоги, зброї, грошей, санкцій, силової дипломатії Україна самостійно вигнати війну не зможе. Визначення «союзники» в цьому сенсі стає черговим історичним рибом із надзвичайно складною конструкцією.

Президент Зеленський не наважується сказати прямо, однак його логіка не залишає сумнівів: запит на то-

Президент Володимир Зеленський: «Заходе, ви з нами чи ні?».

тальне воєнне союзництво із Заходом є відповіддю на його плани про «можливу німецьку модель» (про що вже згадувала «УМ») — членство в НАТО в обмін на масштабні територіальні поступки путіну.

Але це, швидше, корейська модель умовної «38-ї паралелі», а не німецька. Без мирного договору. Бо союзники окуповані території за росією й так не визнають.

Ці ідеї продовжують туманити мізки бункерним і кабінетним стратегам партнерів. Невипадково вони жодного разу в цих планах не говорили про російські репарації й компенсації Україні. Реальність зла.

У президента ще немає відповіді, як їй протистояти або змиритись. Проте є певні «але», які роблять цю сукупну доктрину малореальною. По-перше, путін вважає всіх слабачками та не погодиться на компроміс посередині. Він

у Казані, поклав це рішення в шухляду. Проте феномен Курської операції залишається нерозкритим. Це точно не рішення військовиків, бо особливого впливу на зміну воєнної ситуації безпосередньо в Україні воно не має. Це політична стратегія президента. Очевидно, його команда вирішила, що переговори з росією практично були немислими й близькими. Мовляв, для України Курськ виступить важелем обміну, за словами Андреаса Умланда, добитися угоди «земля за землю».

Яка короткозорість! Реалії вказують на надто низький реалізм подібного прогнозу. Путін — невилковий геймер. Він буде грати у війну до кінця. Сісти за стіл переговорів і міняти безлюдний клаптик безмежної рф на «жирні» південні чорноземи України й поклади літію на сході він точно не буде.

Можливо, у президента Володимира Зеленського це є креатив, який здивує путіна, Сі, Моді, Іна та іранських аятол? Але це не гра. Політичні, а тим більше воєнні стратегії. Це найвищий рівень національної безпеки — виживання українського народу і збереження її повноцінної держави.

Зеленський не розуміє, що його сила — в народі, виборцях, які все критичніше оцінюють його кроки.

За даними КМІС, рейтинг Володимира Зеленського з грудня 2023 року з 77% впав до 59% у нинішньому вересні. По суті, обвалився. З погляду теорії воєн, де протистояння агресора й жертви є тестом здатності правлячого класу і народу чинити опір несправедливій війні, це має принципове значення.

Якщо у путіна рейтинг не падає нижче 73% і піднімається до 82%, то в українського президента довіра мала би бути на 90%. Можливо, президенту Зеленському варто вдатися до серйозного воєнного політичного перезавантаження? У нього надзвичайно розвинута інтуїція і він чи не єдиний узяв найсильніші уроки цієї війни. Ми надто близько підходимо до внутрішньої кризи, аби її не бачити, не відчувати. Кожна помилка може коштувати 5-7% у мирний час.

Наприклад, радикальне і непродумане підвищення податків для населення і його бізнесу та примусова, насильницька мобілізація будуть масово відштовхувати найбільш працездатне і генеруюче населення, передусім чоловіків.

Потрібна об'єднуюча і зрозуміла ідея. Поки оточення президента, військову команду, яку підозрюють у корупції, некомпетентності, бездумному виконанні доручень ОП, не буде реорганізовано, замінено, — в неї ніхто не повірить. Як і в «план миру» та «план перемоги». ■

Якби не було укладено угоду на експлуатацію партнерами критично важливих металів і рідкоземельних ресурсів (урану, титану, літію, графіту), — хіба цинічний, прагматичний Захід надавав би нам зброю?

як типовий диктатор хоче все. По-друге, хоча зовсім не останнє. У плані перемоги президента Володимира Зеленського взагалі немає нації, воєнної, політичної, економічної стратегії. Саме тут має визрівати й ставати сильнішою впевненість у перемозі.

Вітчизняні активісти вже не раз намагались закликати до дискусії знайомих та думуючих, аби прийти до найважливішого висновку. Адже «План перемоги» хоч і є визначальною ціллю, але не єдиною основою для українців. Головна стратегія їх як унікального і древнього європейського народу полягає у виживанні українського етносу, нарощуванні сили нації й збереженні держави.

Перебільшений феномен Курської операції

Ми так і не дізналися на цей час, яку роль для перемоги відіграє Курська операція. І чи є для неї там місце? І хоча ця операція задумувалась як стратегія силових, кремль одразу використав її, аби відмовитись від будь-яких мирних переговорів з Україною, що цілеспрямовано проводились у Катарі. Водночас путін укотре підняв статус ядерної зброї з безсумнівним спрямуванням можливості її застосування для воєнного завершення війни ядерним ударом по Україні.

Днями путін, приймаючи БРІКС

Ірина БОРОВКОВА

■ ВІРА

Місія — бути поруч

Капелани понад десяти конфесій обговорювали найболючіші питання служіння поряд із захисниками

«Об'єднані в служінні» — так називався нещодавній перший міжконфесійний капеланський форум, який проходив у Києві. Його учасниками стали понад 400 осіб, зокрема, штатні військові капелани Збройних сил України та Національної гвардії, а також капелани-волонтери. Узгоджували та презентували спільні позиції, програми, протоколи дій, які допомагають захисникам вистояти у тривалій російсько-українській війні. Долучаються до цього православна, католицька, євангельська, протестантські церкви, представники ісламського й інших віросповідань.

Державна служба України з етнополітики та свободи совісті видала вже понад 650 мандатів капеланам для представників 13 релігійних об'єднань. Утім відчувається гостра нестача духовних наставників у військових підрозділах. Особливістю сучасного українського капеланства є те, що капелани мають не лише підтримувати віруючих військових, а й відповідати на духовні потреби людей, які не належать до конкретної релігійної традиції. Це вимагає від капеланів особливої мудрості, щирості, любові та відданості своїй місії.

Своє бачення на форумі висловили, зокрема, начальник Служби військового капеланства ЗСУ Олексій Терещук, начальник капеланської служби сил оборони Естонії Аго Лілеорг, головуєчий Ради євангельських протестантських церков України Анатолій Козачок. Також долучилися до обговорення єпископи, керівники капеланських департаментів, штатні капелани різних родів військ. Словами підтримки поділилися колеги-капелани з різних країн, зокрема Естонії, Латвії, Швейцарії та США.

Учасники форуму розповідають про своє служіння в умовах війни і розмірковують, чому важливою є місія духівників поруч із військовослужбовцями, які чинять спротив армії нападників.

Найголовніше — дати вивільнити біль

Володимир Стрельцов, лейтенант капеланської служби, 26-та артилерійська бригада імені генерал-хорунжого Романа Дашкевича:

— Для мене як військового капелана ЗСУ важливо те, що на цьому форумі об'єдналися капелани більш ніж десятка конфесій, щоб разом знаходити відповіді на актуальні запитання. Вже сьогодні ми думаємо про проблеми, з якими доведеться стикнутися суспільству після війни, у нових реаліях нової України, і готуємося їх вирішувати.

На запитання, з якими викликами стикаються військові капелани, скажу, що ми часто бачимо смерть наших побратимів. Також ми спостерігаємо, як наші серця грубіють на цій війні. Щодня капелан — ніби відро з відходами (де накопичуються людські образи, біль, страх), увечері він стає перед Господом з молитвою. Я кажу, що вночі Бог приходить і забирає це відречення. І зранку прокидаюся вже з новими силами і знову йду служити.

Іноді хлопці питають, мо-

вляв, звідки ти береш сили? Я чесно кажу, що від Бога. Для кожного з нас, а особливо капеланів, дуже важливо мати особисті стосунки з Отцем Небесним, читаючи Слово Боже, відчувати голос Христа у своєму серці.

Олександр Воронько, штатний капелан ЗСУ, пастор одеської церкви:

— Я служу в сухопутних військах. Вважаю, що у війську мене привів саме християнський світогляд, переконання як священника. Адже першочергове завдання капелана — це бути поруч, підтримувати людей, які отримали травми війни. У першу чергу просто вислухати, що в людини на серці, дати їй можливість вивільнити свій біль. Кожен капелан відчуває той момент, коли можна сказати про надію на Бога, почати говорити про духовні речі. А до того його завдання — просто дати військовому відчути, що він не полишений.

Коли ти пережив поранення, травму, контузію, твоє сприйняття світу міняється, капелан — це той, хто прагне підтримати і разом з тобою готовий долати цей шлях до одужання та відновлення як фізичного, так і душевного.

Цей форум зібрав сотні капеланів різних євангельських церков. І це для нас чудова нагода не тільки навчатись, а й обмінюватись досвідом одне з одним.

Міжконфесійність — теж виклик

Руслан Ющук, капелан 128-ї окремої гірсько-штурмової Закарпатської бригади:

— Я пішов добровольцем 4 квітня 2022-го в десантно-штурмові війська. Через рік,

Міжконфесійний форум військових капеланів зібрав понад 400 учасників. Фото з сайту dessa.gov.ua.

багато запитань, які нав'язані людям неосвіченими релігійними лідерами. Я думаю, що це проблема не тільки християнства.

Дякую Богу, що бачу стільки віруючих людей, які повністю себе посвяtilи на служіння іншим людям та Богу. Для мене велика радість, що є не тільки штатні капелани, а й капелани-добровольці, які працюють не менше, ніж штатні, жертвують своїм часом, грішми, так само ризикують життям заради Перемоги, нашої рідної нейки України.

Роман Матейченко, молодший лейтенант капеланського служіння:

— Сьогодні я — штатний капелан у ВЧ А-4950. На почат-

у Запорізькому об'єднанні УЦХВС.

Форум — важлива для всіх нас подія. Адже це вперше ми маємо захід такого масштабу, який об'єднав капеланів з 16 євангельських та протестантських конфесій.

Ми всі перетинаємося десь на фронті, зустрічаємось у підрозділах, але щоб так бачити одне одного в чудовій атмосфері в Києві — це велика рідкість. Це також можливість усім напрацювати єдине бачення, скоригувати напрямок — куди і як далі рухатися в служінні.

Віра повертає сили

Олександра Вятржик, відповідальна за шпитальне направлення Корпусу військових ка-

Поряд, це служіння для дорослого віруючого. Невипадково в армії капелан — це пасторська посада. Коли людина досвідчена, це означає, що вона є активним членом своєї церкви. Ба більше, щоб нам у госпітальному служінні вижити і бути ефективними, треба жити життям церкви, відвідувати всі богослужіння, особливо молитовні. Також бажано паралельно нести в церковній громаді інше служіння, на яке можна переключитися. Усе це обов'язково. Адже, якщо не наповнюватись силою та насагою від Бога, ми просто не зможемо вивести госпітальне служіння.

Олександр Сидор, молодший лейтенант капеланської служби ЗСУ, пастор церкви в місті Мирноград:

— Моє місто Мирноград на Донеччині сьогодні вже залишили цивільні. Я власними руками зачинив двері своєї квартири, із сумом розуміючи, що можу вже ніколи туди не повернутися. І це дуже тяжко.

Але ми маємо надію, дивлячись на нашого Господа Ісуса Христа. Він сам ухвалив рішення прийти на землю, залишив славу Неба для того, щоб бути розп'ятим заради нашого спасіння. Бог з нами, і ми маємо надію, що буде Перемога.

Я вдячний організаторам капеланського форуму. Усе на високому рівні, дуже хороші спікери. Ще раз утвердився в думці, що герої — це всі, хто вирішив захищати життя своїх людей, тих, кого вони люблять, свої домівки, свою Батьківщину. Особлива місія — у капеланів-добровольців, які ухвалили для себе рішення і їздять у гарячі точки, щоб служити хлопцям.

Слово Боже нас повчає: «Коня готують на день бою, але від Господа перемога» (Прип. 21,31). Надія на Бога — це те, що нас збагачує, те, що нам повертає сили. ■

Державна служба України з етнополітики та свободи совісті видала вже понад 650 мандатів капеланам для представників 13 релігійних об'єднань.

коли вже з'явився закон про капеланське служіння, мені запропонували посаду капелана у моїй нинішній бригаді. Потрібно було підтримувати хлопців на передовій душпастирською опікою, молитвою.

Якщо казати про виклики капелана, то їх є багато. До прикладу, міжконфесійність. Коли ти приїжджаєш на позицію, там є люди з різних конфесій — православні, католики, протестанти, а ще євреї, мусульмани, і з кожним потрібно знаходити спільну мову. У цьому мені допомагає біблеїстика, тобто праця з першоджерелами. Ми, капелани, не відстоюємо догми певної конфесії.

Наприклад, відома заповідь «не убий» у перекладі з давньоєврейської мови означає буквально «не вбий проти-законно, потаємно ближнього свого», а в контексті законодавчих книг Господь дає повне право знищити злодія.

Біблеїстика дає відповіді на

ку повномасштабної прийшов добровольцем, був солдатом на посаді стрільця. Але Бог так повів, що незабаром став помічником капелана, а згодом отримав мандат капелана.

Божу милість над собою відчуваю завжди. Особливо на позиціях, коли не раз міни падали поряд і не розривалися. Хлопці казали — випадковість, але я знаю, що це Божя милість і відповідь на молитву. Коли ракета вибухнула в метрах десяти від підвалу і ми вижили, знов казали — пощастило, але ротний відповів хлопцям: «Це вам пощастило, що Роман був із вами». Божя присутність скрізь, Господь нас милує, Він любить людей.

Роман Марченко, капелан-волонтер, м. Запоріжжя:

— На початку повномасштабного вторгнення я пішов до Збройних сил і весь 2022 рік провоював. Отримав поранення, після якого був комісований. Нині служу капеланом

пеланів «Християнська служба порятунку»:

— Я долучилася до капеланського корпусу ще за пів року до повномасштабного вторгнення. У березні 22-го наш командир Андрій Міщенко призначив мене допомагати в медичному напрямленні. Так почала служити нашим хлопцям і дівчатам, котрі перебувають у госпіталах після поранення.

Девіз штатних капеланів ЗСУ — «Бути поруч». Це дуже цінно для хлопців і дівчат у шпиталах, які переживають період прийняття того, що з ними сталося. Тому їм просто потрібна Божя любов і наша підтримка.

Як ми самі справляємося з психічним навантаженням? По-перше, навчаємо наших шпитальних капеланів не брати на себе більше, ніж можемо понести. Обов'язково має бути ротація: не можна ходити кожного дня і цілими днями там сидіти.

Ганна ВОЛКОВА

Наймолодший заслужений учитель України живе в Полтаві. Йому 29, він викладає географію у школі №20 і має всього шість років трудової стажу. Звати його Роман Романчук, для учнів — Роман Станіславович.

Почесний титул молодий педагог отримав до Дня Незалежності. Згідно з положенням про всеукраїнський конкурс «Учитель року», переможців удостоюють звання заслуженого.

Роман зізнається: йому навіть на думку не спадало брати участь у цьому престижному професійному змаганні, бо вважав себе молододосвідченим. Зробити крок назустріч новому випробуванню його підштовхнули старші колеги. «Ти сучасний, креативний, використовуєш новітні технології у навчальному процесі. Та й конкурси у предметних номінаціях відбуваються не так часто. Навіщо чекати ще п'ять років, коли Міністерство освіти визначатиме кращого учителя географії?» — переконували його директорка школи Валентина Сорочан та консультантка Центру професійного розвитку педагогічних працівників Полтавської міської ради Наталія Горпинченко.

Молодий учитель вирішив спробувати, хоча спочатку ні на що не сподівався. Його конкурентами як на обласному етапі, так згодом і на всеукраїнському були досвідчені, імениті педагоги, котрі також, до речі, активно застосовують технічні новинки у своїй методиці викладання предмета.

Штучний інтелект на озброєнні освітян, яких у майбутньому він може потіснити

Тому, як швидко прогресує шкільне навчання, молодий учитель і сам дивується. Ще зовсім недавно, коли він був учнем, у його сільській школі у Ланній колишнього Карлівського району на Полтавщині не було ні цифрового обладнання, ні інтерактивних дошок. А про штучний інтелект, яким він зараз активно користується, ніхто й не знав.

— Є спеціальні платформи, за допомогою яких можна змонтувати яскраві переходи від, скажімо, звичайної географічної карти до віртуальної точки на планеті. Це виглядає так: карта на відео починає різко рухатися — і ти ніби опиняєшся, наприклад, у Гімалаях. Створюється присутність людини в горах, — пояснює Роман. — А на іншій платформі накладаєш музику на складні наукові терміни.

■ Як це? — дивуюсь.

— Береш, до прикладу, визначення незрозумілого, на перший погляд, якогось поняття і задаєш програму накласти на нього музику. Вибираєш будь-який стиль — хочеш рок, хочеш поп. І отримуєш пісеньку у вибраному стилі. Так легше запам'ятовується складний матеріал, бо прослухана пісня весь час крутитиметься у твоїй голові.

Інший прийом, яким користується заслужений учитель України на своїх уроках, — віртуальне спілкування класу зі світовими знаменитостями, які жили дуже давно.

— Можна довго розповідати про дослідження й відкриття Христофора Колумба, але це буде не так цікаво, як особисто звернутися до нього із запитаннями від класу, — каже Роман. — І Христофор Колумб завдяки штучному інтелекту розповість про свої мандрівки та їхнє значення у доступній формі.

Технічні досягнення використовую перш за все заради того, щоб візуалізувати інформацію, аби учні її краще сприймали й запам'ятовували. Адже у дітей ліпше працює саме зорова пам'ять. До того ж, сучасних школярів не здивуєш можливостями гаджетів, інтернету, тому застарілі методики викладання їм точно не «заходять».

До речі, відеоматеріал, який я готую на урок за допомогою ШІ, короткий — максимум дві-три хвилини, інакше учні втрачуть до нього інтерес. Саме протий та інтуїтивно зрозумілий контент є запорукою ефективного навчання. Хоча вчителю це вартує значних зусиль.

Диплом переможця у конкурсі «Учитель року-2024».

■ Вам не здається, що штучний інтелект скоро замінить учителів?

— Є така думка. Діти майбутніх поколінь можуть потребувати нового формату освіти. Необхідність появи віртуальних учителів пояснюється, зокрема, великим дефіцитом людей цієї професії. В освітній системі особливо катастрофічно бракує вчителів іноземної мови та інформатики. Причина проста — фахівці з цієї освітою мають можливість заробляти набагато більше грошей деінде.

■ Як оцінюється праця педагогів?

— Фінансове визнання наших зусиль залишає бажати кращого. Це демотивує молодих спеціалістів, які закінчують вищі, і змушує досвідчених педагогів шукати додаткові джерела доходу. Низька зарплата вчителів свідчить про недостатню увагу держави до важливості освіти.

■ Вам теж доводиться думати про додаткові заробітки? А не хочете продати свої новаторські ідеї?

— Я активно ділюся своїми методичними розробками на національній освітній платформі «Всеосвіта». Вони користуються попитом, і я маю з цього певний дохід. Однак розумію, що не всі вчителі можуть собі дозволити придбати платні матеріали. Якби моя заробіткова плата була вищою, я із задоволенням надавав би їх безплатно. Але професію змінювати не хочу, я хочу працювати в освіті, бо це моє.

«Географія завжди була в моїй душі»

Роман Романчук прагнув якомога швидше стати дорослим, тому, закінчивши 9-й клас, подав документи до Красноградського фахового педагогічного коледжу Харківської гуманітар-

КРЕАТИВНО

Поговорити

На уроках географії наймолодший заслужений учитель України активно використовує сучасні технології, зокрема штучний інтелект

Наймолодший Заслужений учитель України Роман Романчук.

но-педагогічної академії. Просто тому, що навчальний заклад розташований усього за 17 кілометрів від його дому.

— Географія була в моїй душі з шостого класу, — усміхається педагог. — Любов до неї мені передалася від учительки Тамари Ісаківни Лой. — У неї була цікава, незвичайна манера викладання, і мені це подобалося. Ті, хто добре знав географію, ставали її помічниками на уроках. І вже в сьомому класі я почувався справжнім учителем, перевіряючи, як мої однокласники засвоїли новий матеріал.

Але в коледжі, куди прийшов вступати Роман, того року набирали лише «трудовиків». У юнака був лише один вихід — спробувати вступити на бюджет, оскільки не хотів тягнути грошей з батьків. Тато в нього працює на заводі, мама — кухар, у них на руках тоді лишалась ще маленька донечка...

— Тільки тому, що в мене був високий середній бал атестата, вдалося вступити на безоплатну форму навчання, — пригадує Роман. — Мені дуже пощастило з кураторкою. Людмила Іванівна Кіяшко розглянула в мені якийсь потенціал, тому залучала мене до конкурсів, наукової діяльності, всіляко підтримувала. І я тоді зрозумів, що не помилюся з професією.

Хлопцям так сподобалося вчитися, що він, закінчивши коледж із червоним дипломом, вступив одразу на два факультети Полтавського національного педагогічного університету — історії та географії і технологій та дизайну. І теж закінчив їх із червоними дипломами. І вже на першому курсі магістратури йому запропонували роботу в 20-й школі.

Він завжди на позитиві, щирий і відкритий з дітьми. Вони це відчують і віддячують йому своєю любов'ю. Го-

туючись до найважливішого у своєму житті конкурсу, в якому брали участь 490 педагогів, Роман відпрацював на своїх учнях різні технологічні новинки й методики, щоб визначити, що їм більше подобається.

— Дуже вдячний за терпіння і підтримку учням, педагогічному колективу, дружині, — каже Роман. — Школа забезпечила мене необхідною технікою. Колега, яка працює педагогом-організатором, допомогла знімати й монтувати відеоролик про мою роботу, який треба було представити поважному складу журі. Знімали все на айфони з якісною операційною системою, якими давали користуватися учні...

А перед найвідповідальнішим етапом конкурсу — відкритим уроком у 6-му класі однієї зі шкіл Тернополя — ми з дружиною та донечкою разом плели патріотичні «фенічки» на руки, які я подарував наприкінці уроку незнайомим учням.

У фінал всеукраїнського конкурсу пройшли 11 учителів-географів з 25, які представляли різні регіони. Роман Романчук після першого етапу за су-

мою балів посів третє місце і був задоволений, що входить у трійку кращих. Наступний етап підняв його на сходинок вище, однак він і тоді ще не вірив у перемогу. Усе вирішив той урок у 6-му класі, який був високо оцінений членами журі.

— Фінал конкурсу випав якраз на День вишиванки, — пригадує мій співрозмовник. — Готуючись до уроку, я роздрукував стікери, з одного боку яких був герб України, а зі зворотного — карта України у формі вишиванки. І назвав це гербалами. Щоб зацікавити шестикласників темою «Географічна оболонка», пообіцяв їм провести обмін гербалів на особливі призи, які лежали у мене в коробці (що це «фенічки», я не говорив). Тобто, чим більше кожен отримає гербалів за роботу на уроці, тим більше матиме призів. Я так старався, щоб кожен отримав цей гербал! Діти дуже старалися. Обмінюючи гербали на «фенічки», вони були такими щасливими, що не соромились мене обіймати. «Ми за вас уболіваємо, ви переможе!» — підтримували мене словами. Так і сталося.

■ КРЕАТИВНО

з Колумбом

Відкритий урок у 6-му класі тернопільської школи став для Романа викликом.

Те, що він зробив щось неймовірне, Роман зрозумів лише під час оголошення результатів конкурсу.

Цифрове покоління з укрітив

■ У суспільстві багато розмов про те, що наші діти ось уже чотири роки поспіль недоотримують системних знань: спочатку через пандемію коронавірусу, а тепер через війну. Тому, мовляв, у майбутньому виникнуть проблеми з високоосвіченими спеціалістами. Ви поділяєте це занепокоєння? — цікавлюся думкою новоспеченого заслуженого вчителя України.

— Ні в якому разі! Люди ж до всього адаптуються і звикають. Просто це покоління буде

іншим. Більш цифровим, як сказав би. Зараз у нас дуже багато професій у цифровому форматі, і ще багато з'явиться. Думаю, що сьогоднішні школярі їх легко опанують.

■ Учителі встигають за своїми учнями?

— Мусять іти на крок попереду! До прикладу, ще п'ять років тому уроки по відеозв'язку виглядали досить примітивно. Це була просто голова, що говорить з екрана гаджета. А зараз онлайн-урок можна провести дуже цікаво, з використанням 3D-моделей. Діти вмюють підняти електронну руку, писати в чаті, виконувати завдання за покликанням... Це вже норма навчання.

До того ж, усі теми й завдання вчителі дублюють у Google-

класах. У мене, наприклад, до кожного уроку є навчальне відео, тому, якщо урок перервався через повітряну тривогу, учні можуть легко опанувати тему самостійно. Якщо тема складна, на наступному уроці я, звісно, виділю на неї певний час.

■ Мені здається, навчання онлайн відбило у дітей будь-яке бажання вчитися.

— Навпаки! От, скажімо, наші учні середніх класів тиждень навчаються у школі, а тиждень удома (це пов'язано з недостатньою площею укриття, яке для нас орендує міська влада). Та вони з радістю йдуть до школи, адже скучають за спілкуванням з однокласниками! Навчання — це комунікація в соціумі, і для кожного важливо заявити в ньому про себе.

Біла інтерактивної дошки.

■ Як впливають повітряні тривоги на навчальний процес?

— Тривоги — це страшно, звичайно, це погано, але до них уже всі адаптувалися. Включається сирена — всі збираються і швидко, без паніки, йдуть в укриття.

У сховищі продовжуємо перерваний урок. Якщо є місце для одного класу, то взагалі чудово. Але буває, що в одному навчальному приміщенні збираються кілька класів, і тоді вчитель має придумати, як зайняти всіх одночасно: комусь дає вправу на самостійне виконання, комусь — роботу з підручником.

■ Скажіть, усі ваші учні знають географію на відмінно?

— Усі діти різні. Комусь наука дається легше, комусь важче. Хтось лінується вчитися. Хтось має математичний склад розуму, хтось — гуманітарний. Комусь не подобається, як учитель подає матеріал. Є діти, до яких потрібен особливий підхід... Тобто, на успішність впливає багато різних чинників. Так, більша частина успіху залежить від учителя. Решта — від учнів та батьків. А батьки теж різні. Якщо в школяра виникають труднощі з навчанням, важливо, щоб вони активно долучилися до вирішення проблеми. Спілкування з учителем допоможе з'ясувати причини труднощів і знайти спільні рішення. Головне — уникнути налаштування дитини проти педагога, адже конструктивний

діалог завжди приведе до позитивного результату.

■ Про війну говорите на своїх уроках чи намагаєтесь уникати цієї теми?

— Оминати війну неможливо, бо це наша реальність. І як, скажіть, учити економічну географію України без прив'язки до територій, тимчасово окупованих? Ми розглядаємо також цифрові карти бойових дій, слідкуємо за перебігом ситуації на фронті за інтерактивною онлайн-мапою DeepStateMap.

На жаль, війна торкнулася чи не кожної родини. В кожному класі нашої школи є діти, батьки чи найближчі родичі яких служать у ЗСУ.

■ Чи готові ваші учні залишатися в Україні після закінчення школи?

— Патріотичне виховання у 20-й школі на найвищому рівні. У нас діє спілка «Об'єднані перемогами». Ми часто організуємо благодійні ярмарки, під час яких збираємо кошти на потреби військовослужбовців. Цим також закладається дітям впевненість у завтрашньому дні, у перемозі. І більшість дітей після отримання атестатів хочуть залишитися в Україні, бо бачать тут перспективи, хочуть займатися відновленням країни після війни. Батьки, турбуючись про майбутнє своїх дітей, часто розглядають різні варіанти, включно з навчанням за кордоном. Водночас, завдяки героїчним зусиллям наших ЗСУ, ми всі віримо в світле майбутнє України. ■

Учитель географії завжди на позитиві, щирий і відкритий з дітьми. Фото надані Романом Романчуком.

ПИЛЬНУЙ!

Генераторам потрібне свіже повітря

І безпечні прилади часом становлять небезпеку

Пильуйте свої прилади.

УПРАВЛІННЯ З ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЖЕЖНО-ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ ГУ ДСНС У М. КИЄВІ:

Шановні громадяни! Управління з організації пожежно-профілактичної діяльності у державних установах ГУ ДСНС України у м. Києві застерігає!

Дотримання правил пожежної безпеки при використанні генераторів є надзвичайно важливим для запобігання можливим пожежам та нещасним випадкам. З настанням холодів, коли використання генераторів стає актуальнішим, особливо важливо пам'ятати про заходи безпеки. Нижче наведено ключові правила, які допоможуть уникнути небезпеки та зберегти ваш дім у безпеці.

- Встановлюйте генератор на безпечній відстані від будівель.
Генератор слід розташовувати не ближче 6-8 метрів від житлових та господарських будівель. Це мінімізує ризик загоряння, якщо паливо чи олива випадково проллється.
- Використовуйте генератор тільки на відкритому повітрі.
Категорично забороняється експлуатувати генератор у приміщеннях, гаражах, підвалах або під навісами. Вихлопні гази містять вуглекислий газ, який може бути небезпечним для здоров'я. Крім того, тепло від двигуна може спричинити загоряння легкосаймистих предметів.
- Тримайте паливо подалі від генератора.
Запас пального слід зберігати в спеціально призначених для цього металевих або пластикових канистрах, що сертифіковані для бензину чи дизельного пального. Зберігайте їх на відстані не менше 10 метрів від генератора, щоб уникнути пожежі.
- Забезпечте правильне заземлення.
Генератор повинен бути заземлений, щоб уникнути ризику короткого замикання, яке може спричинити пожежу. Для цього краще скористатися послугами кваліфікованого електрика.
- Ніколи не заправляйте працюючий генератор.
Перед заправкою генератор необхідно повністю вимкнути і дати йому охолонути. Це зменшить ризик займання парів пального, що можуть утворитися під час заправки.
- Регулярно перевіряйте генератор на витік пального.
Переконайтеся, що немає підтікання палива, оливи або інших рідин із генератора. Невеликі протікання можуть стати причиною займання, особливо якщо генератор працює тривалий час.
- Тримайте під рукою засоби пожежогасіння.
Мати поруч вогнегасник — обов'язкова умова для безпечного використання генератора. Найкраще підходять вогнегасники класу В (для рідин) або С (для електрообладнання). Це допоможе швидко загасити можливий спалах.
- Дотримуйтесь інструкцій виробника.
Перед використанням генератора уважно ознайомтесь з інструкцією, наданою виробником. Це дозволить уникнути помилок та забезпечить надійну та безпечну експлуатацію.
- Не залишайте генератор без нагляду.
Не залишайте працюючий генератор без контролю. Це дозволить оперативно відреагувати на будь-які неполадки чи загоряння.
- Дотримуючись цих правил, ви зможете безпечно використовувати генератор, уникнути неприємних ситуацій та забезпечити комфорт для себе і своєї родини під час відсутності електроенергії. Безпека — понад усе! ■

ОГОЛОШЕННЯ

ТОВ «ТЕПЛОПОСТАЧСЕРВІС». На виконання норм закону України «Про тепlopостачання», «Про житлово-комунальні послуги», постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги», наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 12.09.2018 №239 «Про затвердження Порядку розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, а також розрахунків тарифів на комунальні послуги, поданих для їх встановлення» ТОВ «ТЕПЛОПОСТАЧСЕРВІС» розроблено тарифи на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, тари-

фи на теплову енергію, тарифи на послуги з постачання теплової енергії та послуги з постачання гарячої води для споживачів категорії «Населення», «Бюджетні установи» та «Інші споживачі» та надані до виконавчого органу Київської обласної військової адміністрації для розгляду і встановлення.

Причинами зміни тарифів на послугу з постачання теплової енергії та гарячого водопостачання є збільшення тарифу на електричну енергію, тарифу на водопостачання, зміна річного плану виробництва теплової енергії за рахунок вводу в експлуатацію нових об'єктів; зростання мінімальної, і як наслідок, середньої заробітної плати; здороження вартості матеріалів і послуг та збільшення витрат на них в структурі тарифу і встановлення шляхом перегляду.

Тарифи на комунальну послугу з постачання теплової енергії розраховані на економічно обґрунтованому рівні ТОВ «ТЕПЛОПОСТАЧСЕРВІС» та надаються для встановлення/коригування

Категорії споживачів	Тарифи на виробництво теплової енергії		Тарифи на транспортування теплової енергії		Тарифи на постачання теплової енергії		Тарифи на теплову енергію		Тарифи на комунальну послугу з постачання теплової енергії
	грн/Гкал без ПДВ	грн/Гкал з ПДВ	грн/Гкал без ПДВ	грн/Гкал з ПДВ	грн/Гкал без ПДВ	грн/Гкал з ПДВ	грн/Гкал без ПДВ	грн/Гкал з ПДВ	
Населення	1 497,15	1 796,58	104,54	125,45	19,85	23,82	1 621,54	1 945,85	1 945,85
Бюджетні установи	2 568,99	3 082,79	104,54	125,45	19,85	23,82	2 693,3	3 232,06	3 232,06
Інші споживачі	2 568,99	3 082,79	104,54	125,45	19,85	23,82	2 693,3	3 232,06	3 232,06

Тарифи на комунальну послугу з постачання гарячої води розраховані на економічно обґрунтованому рівні ТОВ «ТЕПЛОПОСТАЧСЕРВІС» та надаються для встановлення/коригування

Категорії споживачів	Грн/м2 без ПДВ	Грн/м2 з ПДВ
	Населення	92,12
Бюджетні установи	129,96	166,62
Інші споживачі	129,96	166,62

Згідно Закону України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері тепlopостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування» зі змінами №3220-IX від 30.06.2023 р., нові тарифи не будуть застосовані до категорії «Населення» протягом дії воєнного стану в Україні та шести місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано; для решти категорій споживачів мораторій на підвищення тарифів у сфері тепlopостачання скасований, будуть застосовуватись економічно обґрунтовані тарифи.

Більш детальніша інформація щодо тарифів (в т. ч. їх структури) на послуги надана в оголошеннях на сайті Товариства <http://teplopstach.kiev.ua>, на сайті Київської міської державної адміністрації www.kyivcity.gov.ua.

Зауваження та пропозиції приймаються протягом 7 календарних днів з дня виходу оголошення за адресою: м. Київ, вул. Самійла Кішки, 7А, приміщення 65, 66.

ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатіть «Україну молоду» на грудень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хто з вас ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 листопада, і ви отримуватимете газету з 1 грудня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молодої» на 2024 рік:

до кінця року — 77 грн.,

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

ГІПОТЕЗИ

Гра небесних комп'ютерників

Коли і навіщо Бог створив земну цивілізацію і що нас чекає в майбутньому?

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Івано-Франківська область

(Продовження. Початок — у попередньому номері)

«І зіпсулась земля перед Божим лицем. Бут. 6:11»

■ Миколо Степановичу, а як на планеті з'явилися раси?

— Про проблеми, які виникли в аріїв із заселенням новоутвореного ними світу, стало відомо іншим космічним цивілізаціям-расам — чорній, жовтій і червоній. Щоб заселити Землю своїми людьми, вони ще до Потопу почали війни з білою космічною цивілізацією із застосуванням ядерної зброї. Великі території були забруднені радіацією, яка вражала цілі країни і народи протягом багатьох поколінь. Радіація посилювала мутації серед людей і тварин. На Землі з'явилися пустелі, крокодили, хвостаті мавпи, жирафи, циклопи, ельфи. Водночас люди робітні виявилися більш стійкими до цих змін. Їхній зовнішній вигляд навіть став гарнішим.

Ці війни завершилися небувалим до тих пір вселенським рішенням — провести дослідження щодо можливості співжиття в одній зоряно-планетній системі представників кількох людських космічних цивілізацій-рас. Кожна з них на Землі створила центри розмноження людей.

Харчувалися вони по-різному. Основним високоенергетичним продуктом у білої раси була пшениця, в жовтої — рис, у червоної — маїс (кукурудза), а в чорної — боби. Кожна з них вела хронологію свого існування у Всесвіті. Це й вводить істориків в облуду. Наприклад, чорна раса (негроїдна) дійсно існувала 40 тисяч років тому, але не на Землі, а у Всесвіті.

Очистити величезні території суші та повітря над планетою від радіації та знищити все, що піддавалося мутаціям («І зіпсулась земля перед Божим лицем. Бут. 6:11»), можна було тільки великою кількістю води.

■ І тоді стався Потоп? Але як тривав сам процес?

— Планету Місяць, на якій була також вода, Творці нашого світу перевели на навколоземну орбіту і зробили її супутником Землі. Зверніть увагу, з появою Місяця в земному космічному циклоні земний рік почали ділити на місяці, чого не було раніше.

Зіткнення двох планетарних циклонів — місячного і земного — почало гальмувати швидкість обертання матерії в них. Більший і сильніший земний циклон засмоктав у себе атмосферу, пісок, воду і навіть мул з дна річок і морів Місяця. («І прибула вода, і сильно збільшилася вона на землі» (Бут. 7:18)). Від уповільнення обертання матерії в земному циклоні кора почала поволі занурюватися в магму, вивільняючи підземні води, покривши навіть гори. Щоб припинити Потоп, «Бог навів вітри на землю, і вода заспокоїлась» (Бут. 8:1).

■ І що ж це був за вітер?

— За допомогою психічної енергії боги прискорили швидкість обертання матерії в космічному земному циклоні. Прискорення обертання циклону, а отже й Землі, зупинило процес опускання земної кори і підняття підземних вод. Зона підвищеного тиску на окраїнах розкрученого циклону «закрила джерела безодні та небесні розтвори — і дощ з неба спинився». (Бут. 8:2). Оболонка суші почала поступово займати ту віддачу, яка відповідає її вазі та розмірам у цьому космічному циклоні, виступаючи над водою.

«Надалі, по всі дні землі, сівба та жнива, і холоднеча та спека, і літо й зима» (Бут. 8:22)

■ Миколо Степановичу, у своїй книзі ви пишете, що різні природні явища, подібні до глобальних катаклізмів, чотири рази поспіль змінювали тривалість земного року. А почалися ці зміни якраз після Потопу?

— Так. За розрахунками по Біблії, в 9150 році від початку творення нашого світу, а це 2472 до н. е., від ваги Місяця, який став космічним тілом земного циклону, Земля віддалася від Сонця на іншу орбіту. Земний рік після цього став тривати 290 днів. Сонячний календар з такою кількістю днів вирізьблений на «Воротах Сонця» в Тіагуанако, що в Південній Америці.

Водночас тривалість людського життя скоротилася майже вдвічі. Якщо Адам до Потопу жив 930 років, а Метусалах — 969, то народжений після Потопу Арпахшад — лише 438. Таке різке скорочення тривалості людського життя можна пояснити тільки збільшенням часу, тривалістю року та зміною геокосмічних умов проживання.

Води Місяця, що впали на Землю, утворили океани, які затопили значну частину суші. Вже будучи супутником нашої планети, Місяць став причиною припливів та відпливів у морях та океанах. Пояснюються вони

Аби врятувати синів Ізраїля від радіоактивної пилюки, принесеної циклоном Венери, Господь наказав їм негайно вийти з Єгипту. Після їхнього виходу на горі Синай Бог через Мойсея передав людям закони суспільного життя, у тому числі й відомі 10 заповідей.

не «тяжінням Місяця», а тим, що космічна матерія земного циклону, обертаючись навколо Землі, у вузькому проміжку між планетою і супутником починає рухатися швидше, згідно з відомими фізичними законами. У підсумку тиск там зменшується, а тому земля атмосфера, вода і навіть суша втягуються в цю зону пониженого тиску, що має вигляд припливної хвилі.

Через віддалення Землі від Сонця став холоднішим клімат. Почали змінювати одна одну пори року. «Надалі, по всі дні землі, сівба та жнива, і холоднеча та спека, і літо й зима» (Бут. 8:22). Полюси планети і значна частина незатопленої суші вкрилися кригою і снігами. Різка похолодання цього першого

льодовикового періоду спричинило вимирання багатьох видів тварин. Водночас у космічному земному циклоні, швидкість обертання якого зменшилася, з'явилася хмарна оболонка. Дощі, що випадають із цих хмар, поливають рослини навіть на тих територіях суші, які значно віддалені від водоймищ. Ці території стали придатними для життя.

Періодична поява грозових хмар, між якими проскакують розряди блискавок, іонізуючи повітря, дала змогу через якийсь період часу не тільки створити над планетою захисну озонову оболонку від небезпечного ультрафіолетового випромінювання Сонця, а й підтримувати її заплановану товщину до наших днів.

■ Кілька описаних вами подій перегукуються з давньогрецькими міфами про життя дванадцяти богів на Олімпі. Ті теж створили людину й постійно опікувалися Землею. Одна з таких історій розповідає про трагедію сина Геліоса Фаетона, який, прагнучи довести своє

загроза зіткнення із Землею. Рятуючи людство нової космічної цивілізації, боги були вимушені знищити Фаетона «спопеляючим вогняним жаром». Але чималі його шматки все ж таки впали на планету. Вони знищили Атлантиду, розламали земну кору на окремі материків і спричинили їх розходження. В результаті на планеті утворилися величезні кратери, а також численні озера та внутрішні моря, які існують і понині.

Збільшена вагою уламків Фаетона, Земля знову віддалася від Сонця — і рік став тривати 304 дні. Вік людей знову скоротився вдвічі. Зокрема, Пелег і його син Реу прожили по 239 років.

■ З цієї ж події пов'язаний і процес великого розселення людей по планеті?

— Так. Один з уламків Фаетона утворив Перську затоку, а землетрус від падіння зруйнував Вавилонську вежу. Щоб уникнути в майбутньому людських жертв від подібних катастроф, боги вирішили розселити людей по Землі. А щоб було про-

кі». Земля, збільшена вагою великої кількості космічної пилюки та каміння («тяжкий град» (Вих. 9:24)), що випали на планету з поясів Венери, знову віддалася від Сонця. Тоді земний рік з 304 днів збільшився до 360. Аби врятувати синів Ізраїля від радіоактивної пилюки, принесеної циклоном Венери, Господь наказав їм негайно вийти з Єгипту. Після їхнього виходу на горі Синай Бог через Мойсея передав людям закони суспільного життя, у тому числі й відомі 10 заповідей.

■ Вибудовуючи за даними Біблії «Хронологію земної цивілізації», як вдалося дізнатися про рік останнього віддалення Землі від Сонця?

— Про рік народження Ісуса Христа сказано в пророка Даниїла: «Та знай і розумій: від виходу наказу, щоб вернути Ізраїля й збудувати Єрусалим, аж до Владики Месії сім тижнів та шістьдесят і два тижні». (Дан. 9:25). У мене закономірно виникло запитання: «Чому не відразу шістьдесят дев'ять тижнів? Чим особливі оті «сім тижнів», що їх відокремлено від шістьдесяти двох? Пояснити це можна було тільки тим, що в цих пророчих тижнях різна кількість днів у році. Перський цар Кір завоював Вавилон у 11132 році (490 до н. е.). У тому ж році видав наказ про повернення народу Ізраїля з сімдесятирічного вавилонського полону. Тривалість року тоді була, як встановлено вище, 360 днів. У тижні сім днів. Рахуючи «по року за день» (Чис. 14:34), отримаємо сорок дев'ять років, після яких укотре змінилася тривалість земного року.

Припускаю, що в 11181 році (441 до н. е.) в Тихий океан врізався величезний астероїд і утворив там Маріанську западину завглибшки майже 11 кілометрів та розламав земну кору від Австралії до Сахаліну. Ця тріщина досі дає про себе знати частим виверженням вулканів. Збільшена його вагою Земля знову віддалася від Сонця — і зоряний рік став тривати теперішні 365,25 днів. ■

(Завершення — в наступному номері)

божественне походження, ледве не спалив нашу планету і загинув сам. Ситуацію врятував Зевс на прохання Геї — богині Землі. А як цей процес відбувся насправді?

— У 9249 році (2373 до н. е.) Евер у 34 роки породив Пелега — і, як сказано у Біблії: «За днів його поділилася земля» (Бут. 10:25). Цю геотектонічну подію ні геологи, ні космогонія не коментують. Є лише згаданий вами міф.

А сталося ось що. Утворений в екваторіальних широтах Сонячного циклону циклон планети Фаетон утворив вогняне ядро у своєму центрі (у міфі це сонячна колісниця), яке обгорталася розплавленою магмою. На одному з витків його спіралеподібної траєкторії з'явилася

стіше відслідковувати напрямки цього розселення із центрів удосконалення та розмноження людини розумної, забарвлення їхньої шкіри генетично змінили. Так на планеті з'явилися чотири раси — біла, чорна, червона і жовта — це земна гіпотеза походження рас.

«Оцей місяць для вас — початок місяців» (Вих. 12:11)

■ А яка третя космічна подія спричинила збільшення тривалості земного року?

— У 10160 році (1462 до н. е.) утворений у південних широтах Сонячного циклону космічний циклон планети Венера, що обертався вправо, увійшов у площину екліптики і наблизився до Землі. Ця подія в Біблії описана як «кари єгипетсь-

■ ФЕСТИВАЛЬНИЙ СИНДРОМ

Молоді роки «Золотого Лева»

Якими були перші 35 літ найстаршого в Україні театрального міжнародного фестивалю

Валентина САМЧЕНКО

У Львові завершив роботу 8-денний театральний фестиваль «Золотий Лев», за ліком — 35-й. Він залишається потужною платформою, яка дає змогу за нетривалий час відчутти настрої, ритми і тенденції вітчизняного театального життя; поспілкуватися й обмінятися думками. Проходив під гаслом «Театр — мовою ідентичності» за підтримки Українського культурного фонду.

Цього разу показали на різних сценах понад 20 вистав театрів із Києва, Львова, нашого Луганська, Херсона, Сум, Дніпра, Мукачевого, Черкаса, Кропивницького, а також чеську постановку. Всі вітчизняні колективи працюють, зважаючи на ворожі обстріли і повітряні тривоги. Луганський театр через війну двічі переміщений; у повномасштабний період живе під одним дахом із Сумським; вистави показують винятково в укритті. Як і херсонці.

Прикметно, що новаторську театральну мову на фестивалі представив Театр корифеїв. Режисер Євген Лавренчук з командою зумів показати з прив'язкою до сучасної російсько-української війни історію закоханої пари, якій не дозволили бути щасливою у період перед відміною кріпацтва. Постановка «Перед волею» за однойменною п'єсою Марка Кропивницького поєднала в собі, зокрема, текст Валуєвського циркуляра про заборону всього українського в Україні, нищення росією Маріуполя у 2022 році та музику американського музиканта Тома Уейтса «російський танок» і засвідчує, що Україна не танцюватиме під дудку рф.

«Україна молода» зібрала коментарі учасників «Золотого Лева»-2024, щоб показати найстарший в Україні міжнародний театральний фестиваль у розрізі 35 років.

Понад 4 тисячі акторів з понад 20 країн

Алла ФЕДОРИШИН,
режисерка:

— «Золотий Лев» проходить з 1989 року. Проводить міжнародний фестиваль Львівський академічний духовний театр «Воскресіння», директором та художнім керівником якого до 2020 року, коли відійшов у заповіт, був Ярослав Федоришин, мій чоловік. Ми спочатку працювали акторами в Театрі юного глядача. Я киянка, могла залишитися працювати у своєму місті чи десь ближче до нього. Але мене тягнуло у Львів. Напевно, це була доля. Наше сімейне життя зі Славиком завжди перетиналося з театром. Цього року 23 вересня було 45 літ, як ми одружилися.

Ярослав мріяв створити свій театр. Я не дуже вірила, що це може справдитися. Але мрія збулася.

Наш фестиваль входить до Європейського театального форуму ІЕТМ та асоціації міжнародних фестивалів ІФЕА. За всі роки учасниками «Золотого Лева» стали понад 4 тисячі акторів з понад 20 країн: Франції, Бельгії, Великої Британії, США та інших.

Наш театр «Воскресіння» має багато своїх вуличних вистав, тож раніше проводили фестиваль почергово то сценічних вистав, то вуличних. Коли організували 30-й, Ярослав уже не дуже добре почувався, то зібрав усіх друзів, показували й ті, й інші постановки. А вже наступного року почалася епідемія коронавірусу...

Ярослав був фанатом театру і фестивалів. Завжди знаходив спільну мову з людьми. Щоразу хотів в Україну привезти різні види театального мистецтва, щоб глядачі бачили різні постановки.

«Воскресіння» — на тепер єдиний театр, актори якого працюють на ходулях. Коли не було епідемії коронавірусу і повномасштабної війни, ми щоразу влаштовували театралізовану ходу містом, коли відкривали фестиваль.

Минулого року було невелике дійство у дворіку нашого театру. Цього року — в трохі

просторішому дворіку Будинку вчених. Основною для цього дійства стала тема українства зі звучанням поезії Тараса Шевченка. Фіналом зробили частину нашої вуличної вистави «Падде». На площах через війну заборонено масові дійства.

Перші ходулі нам робив Василь Маркович Хорошун. Ми були тоді всі ще молоді, а він — пенсіонер, з акторської родини. Ми з Володеєм Губановим були перші, хто ходили на ходулях.

Львівський фестиваль надихнув створити «Мельпомену Таврії»

Олександр КНИГА,
гендиректор-художній керівник Херсонського музично-драматичного театру імені Миколи Куліша, засновник та президент Міжнародного театального фестивалю «Мельпомена Таврії»:

— Сьогодні немає з нами нашого великого друга Ярослава Федоришина, утім живе його театр «Воскресіння» і фестиваль «Золотий Лев». Його рідні, дружина і донечка, продовжують справу, започатковану ним.

Колись давно саме фестиваль «Золотий Лев» надихнув мене на створення власного театального фестивалю — «Мельпомена Таврії» у Херсоні. «Золотому Леву» нині 35 років, і мене 35 років тому призначили директором Херсонського театру. Перші два роки, ще за радянської влади, були складними. Тоді першими моїми гастролями взагалі були російські Белгород і Пенза. Потім, коли театру присвоїли ім'я Миколи Куліша, ми зробили на 100-ліття письменника фестиваль його драматургії. Приїздив зі США син Куліша, зібраві десяти театрів, були і львів'яни. Але Куліша небагато театрів ставили, одні й ті ж вистави привозити — нецікаво. Тому цей фестиваль щорічним робити не було перспектив.

А про «Золотого Лева» вже було чути по всій Україні. І я вирішив уперше приїхати у Львів 27 років тому, саме на фестиваль. Купили квитки — які змогли. Я тоді вперше відкривав для себе фестивальний формат як театральне розмаїття і

Відкриття фестивалю-2024.

Фото надане театром «Воскресіння».

побачив вуличний театр. Зрозумів, що драматичні вистави, а не тільки шоу можуть вийти з будівель. Тож подальші експерименти Херсонського театру з лісовим та іншими сценічними майданчиками просто неба були закладені саме тут.

Після цього організували «Мельпомену Таврії». З Ярославом Федоришином познайомилися вже наступного разу. Потім дружили багато років. Запрошували театр «Воскресіння» у Херсон. Донині їздимо зі своїми виставами на фестиваль «Золотий Лев». Цього разу привезли моновиставу «Позивний «Горобчик» за п'єсою Наталки Ворожбит «Погані дороги». Виконавця ролі — заслужена артистка України Тетяна Проворова. Вона весь час залишалася у Херсоні.

Коли ми повернулися в розграбований театр після деокупації Херсона 11 листопада 2022 року, працювати було непросто. З 93 осіб творчого складу донині маємо 31 людину. Утім є подразник: росіяни створили «Херсонський російський академічний театр», який дотепер є десь на тимчасово окупованому лівому березі, у Скадовську, Генічеську. Тож створюємо і показуємо вистави справжнього Херсонського українського театру.

Митці — чи не вар'яти? Сергій ВИННИЧЕНКО, театральний аналітик, засновник проєкту «Театральна риболовля»:

— Мій перший врибале́ний «Золотий Лев» прийшовся на ювілей фестивалю — його 35-річчя. Еволюційно — досить важлива та визначна точка. Фестиваль зібрав програму з 21 вистави, влаштував зустріч львів'ян із митцями інших міст, запропонував поглянути на події з ракурсу ідентичності.

Мій ракурс виявився прискіпливішим. Мовою цифр — із запропонованої програми назвати роботами, вартими обговорення, можна лише 35%. Сувро? Цілком можливо. Але ж ми про ідентичність і про країну, яка в стані війни.

На моє переконання, реанімація постановок докарантинного періоду, без переосмислення до сьогодення («Ніч на полонині» Луганської музидрами) — нічого, окрім поди-

Організаторки «Золотого Лева» Ксенія та Алла Федоришин.

Фото «Україна молода».

ву, не викликають. Хоча дату прем'єри навряд чи можна вважати запорукою успіху. Вистава «Пес» Першого театру (Львів) побачила світ у квітні 2024-го, і вже з прем'єри виявилася запізненою в народженні.

Не менш дивними виглядають у фестивальному форматі вистави низького виконавчого рівня. Прикро, коли під маркою «академічного» на сцені з'являються актори, які демонструють всі прогуляні та невивчені уроки зі сценічної мови, акторської майстерності тощо. А деякі приклади наївні хіба що для того, щоб продемонструвати акторсько-режисерську неспроможність («Наснись мені» Мукачівського драмтеатру).

Хвала фестивалю за можливість до порівняння в рамках спресованого часу! Дивуєшся, коли робота студентів творчого вишу в плані майстерності залишає далеко позаду пафосні академічні театри («Украдене щастя» Черкаського театру імені Шевченка або «Молочайник» Київського театру на Подолі). Зауважу, що львівський «Театр у кошику» — ані академічний, ані національний. Вистава відбувається у чорному кабінеті порожнього сценічного простору. Є автор, режисер і актор, нікого й нічого більше, — і магія театру стається. Трійка Леся Українка-Ірина Волицька-Лідія Данильчук роблять монодраму «Розмова» магнетичною для глядача, пронизуючою його наскрізь, а післясмак тримається ще довгий час по завершенню. Це той рівень філігранності, який виправдовує вставання з домашньо-

го крісла та похід до театру.

Про мистецтво змушує говорити свіжа прем'єра львівського театру «Воскресіння» — «Вар'ят і монашка» постановки Алли Федоришин. Цілісна та темпоритмічно досконала вистава одночасно працює на демонстрацію виконавчої майстерності, естетичної довершеності, гостросюжетного порядку денного: так усе ж таки, ким є всі ці митці — чи не вар'яти? Звісно, вар'яти, адже хто ще може власною кров'ю і потом занурюватися у питання ідентичності, на білий світ у п'єсмі війни витягати творчість «Бу-Ба-Бу» й наочно демонструвати, що «не пушкіним єдиним» («Псяча буд(д)а») Майстерні Дмитра Захоженка; з драматургічних схронів виймати записані п'єси Корифеїв та пропускати кризь них високу напругу трансформаторної будки «Азовсталь» (вистава «Перед волею» за Марком Кропивницьким у складноскроєній роботі Євгена Лавренчука).

Навіть у суперзапитаному «легкому жанрі» є надзавдання мистецтва. «Відпустка» Львівського вільного театру «Око» — не лише комедія. Це повноцінна терапевтична глибинна робота. А «Різдво. Тризна» з малюсінського зальчика на 40 місць львівського театру «І люди, і ляльки» розкривається до безмежного всесвіту — через вірші Сергія Жадана, на глибинному корінні нашій землі до вічних цінностей; смерті та переродження; сил втрачати й воскресати; ставати дорослішими, вимогливішими та відповідальнішими. До себе, оточення, мистецтва, суспільства. ■

КІНОКОЛО

Андрій Дончик: «В екстремальних умовах завжди відбувається сплеск творчих можливостей»

Гендиректор Національної кіностудії імені Олександра Довженка — про перетворення її на мультимедійний центр із багатьма фестивалями і допомогою студентам

Марина КРИВДА

Нещодавно біля кіностудії імені Олександра Довженка в Києві, а потім і на її території було дуже багатолюдно і гамірно: відкривали пам'ятник творцям знакового українського фільму «Земля», вшанували 130-ліття Олександра Довженка і День кіно. Близько двох тисяч людей у період повномасштабної російсько-української війни таким чином засвідчували важливість розвитку вітчизняного кінематографа і пошанування визначних митців.

Київська кіностудія тривалий час виступала дуже потужним гравцем масштабів не лише Радянського Союзу, частиною якого змушена була бути Україна. Нині почався новий етап відродження потенціалу кіностудії.

«Україна молода» розпитує про зміни в Андрія Дончика, який прийшов на посаду в травні.

Треба цінувати своїх

■ **Пане Андрію, ви очолили кіностудію імені Олександра Довженка у рік, коли святкуємо 130-річчя всесвітньо відомого українського режисера. У вересні відкрили пам'ятник «Мотор» творцям фільму «Земля». Цій скульптурі з Довженком та оператором Демущьким понад 15 років не знаходилося місця у Києві. Яким чином крига скресла?**

— Коли я йшов на цю посаду, то не замислювався про ювілей чи пам'ятники. Я найбільше думав, як вийти зі складної ситуації, в якій опинилась кіностудія, як віддавати борги. Тому щодо відзначення ювілею спочатку думали: оскільки коштів немає, то зробимо все, так би мовити, малою кров'ю, можливо, організуємо марафон студентського кіно. А потім усе поступово, поступово — і переросло-таки в свято.

Стосовно пам'ятника, то це вже певна місія. Бо я коли побачив цей пам'ятник, то вирішив, що його треба обов'язково встановити. І не тому, що до ювілею (це якесь ніби радянська традиція). Скульптор Володимир Шур дуже чітко відобразив надзвичайно тонкі деталі. Десь на кишені в Демущького розстібнутий гудзик, шнурок не зав'язаний, а цвях не просто забитий, а він зігнувся. Це ж усе так треба було продумати і зробити його дуже витонченим, коли кожна деталь, кожна складочка працює.

Я побачив, як цей пам'ятник стоїть у гаражі в пілоці (16 років у гаражі простоює!) і думаю: ні, це треба ставити обов'язково. Вдався до деяких запевнень щодо дозволів, коли їх іще не було. Але ми отримали всі погодження, адже земля біля огорожі кіностудії — це наша територія.

Коли пам'ятник уже фактично стоїть, то як не погодити?! Ну а потім було урочисте відкриття.

■ **Свято вдалося, була свідком. Ювілей і пам'ятник Довженку зібрав разом і молодь, і старше покоління. До речі, який із фільмів Олександра Петровича найбільше подобається вам, керівникові кіностудії його імені, і чому?**

— Не буду оригінальним, якщо скажу, що «Земля». Це справді найкращий фільм. З нього, власне, й почалося українське поетичне кіно.

■ **Чи доводилося вам відповідати на закиди, що Олександр Довженко ж не український, а радянський митець?**

— Ні, такого не було. Країна-агресор, яка стала правонаступницею СРСР, а перед тим Російської імперії, — постійно привласнює собі здобутки українців, котрі змушені були творити за, по суті, колоніальних умов. Росія упродовж століть користується чужим і побудувала на чужому всю свою історію.

А ми донині часто не можемо своїм скористатися, цураємося свого. У нас повинні бути власні герої. Повертати додому маємо кожного, де ми тільки можемо.

Якщо думати: радянське це чи українське, тоді можна про все Розстріляне відродження, про все, що було гарного, — говорити, що це радянщина. Я думаю, навпаки, треба багато про це говорити, дивитися, як люди в тих страшних умовах могли так метафорично говорити і творити. Бо не могли сказати багатьох речей відкрито. Треба було ховати зміст за формою.

Цензура ж працювала у радянський період постійно.

Коли я вже із середини 1980-х працював тут, на кіностудії, кожен сценарій треба було, перш ніж запускати, надрукувати; а надрукувати — це вже тираж, який обов'язково має пройти через цензора. А він: раз-раз, усе повикреслював — і назад повертає.

І коли дебютував на телебаченні — було так само. Тож, коли через усі радянські заборони вдалось донести навіть 10 відсотків задуманого, — ми повинні це цінувати, тому що люди ризикували: хтось свободою і навіть життям, як наші дисиденти, хтось кар'єрою, бо потім не могли публікуватися десятки років.

Як вибратися з боргів

■ **На представленні колективу кілька місяців тому ви говорили, що кіностудія має відродитися. І це починається з малого: кінопокази, читання, розважальні заходи. Це все було якраз представлено у день відкриття пам'ятника Довженку і Демущькому. Які стратегічні плани і де плануєте брати ресурси?**

— Є ідея створення мультимедійного хабу, культурного центру. Адже ми перебуваємо в центрі Києва, маємо понад 15 гектарів території, частина якої — прекрасний Довженківський сад. Маємо локації, які як магніт притягують.

Недавно тут відбувся фестиваль альтернативної музики «Брейфекторі». Три дні у нас проходив і зібрав близько чотирьох тисяч людей. Зараз готується ще одна подібна подія. А загалом у нас уже відбулися три музичні фестивалі та етноярмарок, у межах якого показували фільми Довженка. Люди приходили не тільки купити якісь вироби народних майстрів, а й долучитися до довшенківського спадку. По-

казували «Землю» та «Звенигору».

До того ж у нас постійно відбуваються якісь локальні акції. Хтось знімає кліп, хтось — якісь окремі сцени до свого фільму. Тобто студія потихеньку-потихеньку стає місцем цікавих подій.

Хочемо, щоб і художні виставки відбувалися. У нас багато місця для муралів, тому готові запросити художників. А ще мрію зробити фестиваль поезії.

■ **Кіностудія імені Довженка — це державна установа. Навпевно, це певні рамки. Які плюси і мінуси цієї форми власності відчуваєте?**

— Поки що більше мінусів відчувається. Утім сподіваємось, що будуть і плюси. Ми — повністю госпрозрахункова організація, перебуваємо на власному фінансуванні. Відповідно, з одного боку, студія заробляє — це, звичайно, плюс. Але з початком війни контрагенти, які тут працювали, фактично втратили роботу і багато хто просто з'їхав, багато павльйонів тепер порожні, бо не знають телепередачі.

Раніше кіностудію виручало телебачення з його розважальними програмами. Тоді з цих грошей кіностудія платила зарплату своїм працівникам, оплачувала «комуналку» і навіть могла фінансувати поточні ремонти. У нас же вся енергосистема кіностудії, всі наші трансформатори — це з 1960-х років. Плюс стара каналізація. І це все постійно потребує латання.

Коли перестали знімати розважальний контент, для якого потрібні були наші великі площі, кіностудія почала дуже потерпати, все зупинилось, дуже швидко стали накопичуватися борги. Фактично кожен місяць — це понад мільйон збитків. От і порахуйте: пройшло вже понад два з половиною роки.

Борги із зарплати, рахунки арештовані — у цей період я прийшов на кіностудію гендиректором. Ми навіть не можемо платити поточні комунальні платежі, поки не сплатимо борги. Бо ми старе гасимо, а нове накопичуємо. Тобто кардинально це не вирішує проблему. Тому дуже сподіваємось на підтримку від держави. Ми в ці дзвони дзвонимо.

■ **Ще однією проблемою кіностудії є гуртожиток. Що натепер із цим питанням?**

— Так, ця багаторічна проблема теж перейшла до нас. Ми маємо готель і гуртожиток, хоча це навіть не гуртожиток, а службово-житло. Ця проблема накопичувалася із 1990-х років. Ось, приміром, недавно «полетіла» труба, 42 метри. Два місяці не було води, але знайшли можливість її замінити ці 42 метри.

Хоча варто зазначити: люди повинні розуміти, що епоха соціалізму закінчилась, і якщо вони не будуть вкладати свої кошти у своє кількановіркове спільне приміщення — нічого не буде. Я мешкаю в будинку, де діє ОСББ — об'єднання співвласників багатоквартирного будинку. Якщо щось потрібно відремонтувати, поліпшити, — всі мешканці фінансово долучаються до ви-

Андрій Дончик.

Фото з сайту dovzhenkofilm.com.ua.

рішення проблеми. І робимо це спільно. Розумію, що там є люди, які не платять і не можуть. Але ж і кіностудії складно.

■ **Який зараз штат кіностудії? Коли ви прийшли перший раз працювати сюди, було загалом понад 2,5 тисячі працівників.**

— У нас нині штат — як колись на кіностудії було водіїв. Якщо точно, то реально працюють нині 159 людей.

У 1980-х на кіностудії були всі спеціальності, які потрібні були для кінозйомки. Це і режисери, й оператори, і всі технічні працівники тощо. Виконували держзамовлення.

Зараз кіностудія — структура, яка надає кінопослуги. Ми можемо надавати костюми, реквізити, піротехніку, павльйони. Як творча одиниця працюємо дуже мало.

Підтримка молодих талантів

■ **Останній фільм кіностудії Довженка зняла 2018 року. Чи плануються зйомки тепер?**

— Так, тоді було знято «Щоденник Симона Петлюри». І це поки що все. Звісно, плани є. Але нині у нас виробляються фільми фактично лише за підтримки держави. Розвиток кінематографа — це пріоритет держави України. І держава щорічно виділяє кошти на виробництво. Але, щоб бути учасником цього виробництва, треба щонайменше не мати боргів. Бо ми не можемо подати заявку. Тому працює піраміда Маслоу, де на першому місці — базові потреби, а творчість — на самій горі.

Нині ми намагаємось працювати зі студентами. Уклали меморандум з усіма трьома профільними вузами про те, що будемо допомагати у виробництві дипломних робіт студентів. На це у нас є сили, потенціал і для цього не потрібне додаткове фінансування. Ми надаватимемо їм майданчики, реквізити, костюми, варіанти освітлення світлом. Ми це можемо, і таким чином працюємо на майбутнє. Сподіваємось, що хтось із них повернеться до нас уже з бюджетом.

Загалом за останні три роки кіностудія допомогла зняти 36 дипломних фільмів. Фактично кожен місяць хтось знімає.

До речі, після тривалої перерви відроджується Міжнародний студентський фестиваль

«Пролог». Він проходить без нашої участі — кіностудія започаткувала спеціальні призи. (Засновником фестивалю є Міністерство культури. Мета — популяризація українського молодого кіно, розширення міжнародних зв'язків та обмін досвідом між закладами вищої освіти мистецького профілю, які репрезентують сучасні кіношколи України та країн світу. Організатор — Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого за підтримки Національної спілки кінематографістів. — Ред.)

■ **Чи спостерігаєте серед молоді якісь особливі таланти? Чи може зазвучати слава українського кіно, як це було, наприклад, з фільмом «Тіні забутих предків»?**

— Ну «Тіні» ж не були дебютом Параджанова. Щоб зазвучати, треба було пройти шлях. Але перспектива є. Бо маємо немало режисерів, яких випускають профільні вузи, — приблизно 150 щорічно. Із півтори сотні точно знайдуться 15 достойних. У мене на курсі є шість студентів, чий «короткометражки» точно заслуговують на відзнаки фестивалів. Коли вони стануть професійними митцями — їхній потенціал примножиться.

У нас багато талановитої молоді. Тим паче, під час екстремальних подій, якими є війна, завжди відбувається сплеск творчих можливостей. Тому сподіваємось.

■ **Кіностудії дорікали в тому, що території витісняли волонтерів. Прокоментуйте цю ситуацію.**

— Є волонтери, яким ми раді і з ними співпрацюємо. А є аферисти, які, до речі, використали чужий ФОП. Його власник пішов на війну ще 2023 року, і достовірно невідомо, чи знає він, що під його прізвиськом працює ще хтось, хто здебільшого займається не волонтерством, а бізнесом.

Однак такі «волонтери» перебували на кіностудії майже два роки. Хоча державне підприємство не мало права цього робити. До речі, після цього скандалу інші — порядні — люди змушені були з'їхати з території кіностудії.

■ **Дякуємо за цікаве інтерв'ю і за те, що мрієте та здійснюєте.**

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

Петро КРАЛЮК

■ КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Постреалізм, що передбачає майбутнє?

Коли закінчив читання двотомового роману Олександра Красовицького «Післязавтра» (Х.: Фоліо, 2024), мимоволі з'явилося питання: а до якого літературного напрямку віднести цей твір? Здавалося, написаний він у дусі старого доброго реалізму. Численні герої твору зображені цілком реалістично і в реалістичних обставинах.

Але... є одне але. Автор, маючи реалістичні сцени, намагається докопатися, а що було насправді за зовнішнім антуражем, котрий ми сприймаємо таким «що було насправді». Однак це «насправді» виявляється зовсім не реалістичним, навіть антиреалістичним — з погляду пересічного знавця віддаленої й не дуже віддаленої історії СРСР й постсоветського простору. Так, один з героїв твору говорить: «*Вся історія СРСР написана не для того, щоб щось розповісти, а для того, щоб приховати*». І автор послідовно утворює цю тезу. Долі героїв твору наче підсвічують «іншу советську історію», де відбувається не ідейна боротьба, а боротьба за владу й гроші. Великі гроші! Зокрема, СРСР втручається в громадянську війну в Іспанії не з ідейних мотивів, а для того, щоб заволодіти величезними запасами іспанського золота. Гроші советської верхівки були надійно сховані у «правильних» банках світу. Й після розвалу Союзу продовжили працювати на своїх власників. Принаймні, читаючи про ці сховані гроші, починаєш краще розуміти логіку дій не лише советського й нинішнього російського керівництва, а й світових гравців. Наприклад, антиколоніальні рухи й «рух неприєднання» в кінцевому рахунку відкрили доступ СРСР до багатих ресурсів країн «третього світу». Або нинішня, здавалося б, «дивна» позиція Ватикану, який підіграє росіянам, мимоволі прояснюється під час читання твору.

Правда, роман не лише про гроші. А й про любов! Як же без неї? Хоча в романі любов не стільки «велика та чиста», скільки збочена. Колишнє советське керівництво, зокрема, Іосіф Сталін і його оточення представ-

лені не як добрі сім'янини, котрі дотримуються традиційних сімейних цінностей (про них зараз у Росії люблять поговорити), скільки розбещені типи, що ведуть розгульний спосіб життя. Такими ж є і їхні спадкоємці, нинішні російські керівники, працівники спецслужб. Є в романі й низка жорстких сексуальних сцен.

Одна з героїнь роману стає жертвою сексуальної ненаситності Лаврентія Берії. Хоча сам цей представник советського істеблішменту представлений досить об'єктивно — принаймні не так, як його зараз уявляє більшість. Попри всі його недоліки, ця людина, яка, ймовірно, допомогла Сталіну піти з життя, після смерті «вождя народів» спробувала провести в СРСР реформи, відійти від тоталітарного устрою. Однак Берію приборали його ж соратники й водночас конкуренти, зокрема Микита Хрущов, списавши на нього ледь не всі гріхи «культу особи Сталіна». Правда, пізніше вони самі змушені були піти «курсом Берії», бо те, що набував Сталін, могло завалитися.

Однак роман не про історію (хоча її багато!). Це твір про наше сьогодні, нинішню російсько-українську війну, і ймовірно майбутнє. Сцени з минулого переплітаються з актуальним сьогоденням і тим, що може невдовзі настати. Автор дає зрозуміти, що минуле «тримає нас», так чи інакше визначає, що діється зараз і діятиметься потім.

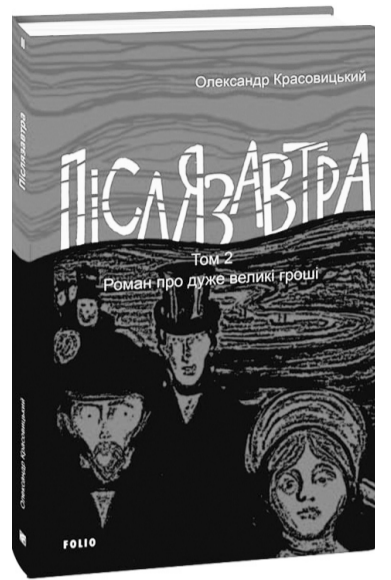
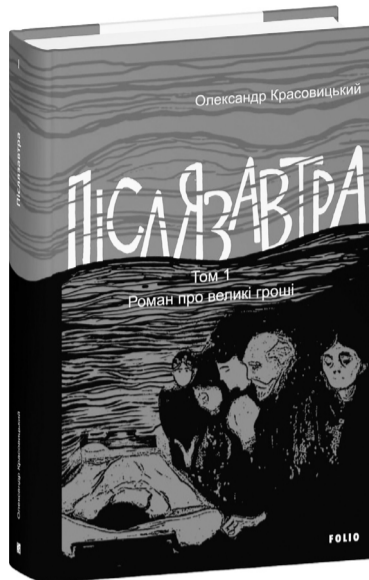
Так, один із героїв самокритично заявляє: «*Гомо советікус — небезпечна для еволюції людства істота, ми мусимо піти, але, на жаль, на російських землях прижилися ще агресивніші види. Людина розумна — гомо сапієнс — попередня, правильна версія, але нині у нас (тобто в Росії — П. К.) у пошані людини служняка, людина не мисле-*

датна, людина-робот». Справді, те, що зараз є в Росії, це своєрідна еволюція советськості.

Цікаві у творі міркування щодо причин нинішньої російсько-української війни. «*Росія воювала за своє минуле. Століття створення СРСР, вісімдесятиріччя Великої перемоги, пам'ять про минулу велич, діди воювали*», — розмірковує один із героїв.

Але це, так би мовити, ідейна сторона «медалі». Є й прозаїчніша, фінансова. Ось як з цього приводу говорить один персонаж: «*Ми напали на Україну від ситості й безкарності. Мільярди нафтодоларів лежали по кубушках без діла і психологічно давили на їхніх хазяїв. Гроші мали працювати, але їх не можна було швидко виблизити, щоб інвестувати на захід. А інвестувати у свою країну всі відвикли. Тож гроші було спалено у згарищі війни. Такий новий варіант воєн, як порятунок від кризи зайвих грошей. У Америці зайві гроші з'їдає фондовий ринок, у нас — війна. Хотіли маленьку зтягнути війну, але не вийшло, українці сплутали карти і росіянам, і американцям, які готові були на те, що українці перейдуть до партизанських методів. Світ готувався до холодної війни, а дістав кілька років гарячої*». Звісно, це не авторське твердження, а твердження одного з героїв. І справа читача — приймати чи не приймати його.

Або ось таке твердження (теж одного з персонажів): «*Величезна Росія — це Голем, такий величезний, що давно вже не нахилився подивитися, як там його п'яти чи коліна. Україна — його маленький сіамський близнюк, якому вдалося після непростой операції від'єднатися. І тепер цей величезний монстр намагається циганською голкою пришити до себе колишнього близнюка, не запитуючи його думки... У російського Голема давно гниє*

місце, куди він намагається пришити Україну, коліна майже не згинаються, п'яти у струпах, а він усе плентається у темряві та думає про те, як важливо мати близнюка, тоді його більше поважатиме оточення». Комусь такі міркування можуть не сподобатися. Як же так: Україна — сіамський близнюк Росії! Однак чи не варто над цими міркуваннями замислитися?..

І все ж постреалістичний роман «Післязавтра» — це передусім передбачення майбутнього, про те, як може закінчитися нинішня війна і що нас може чекати після неї. При цьому майбутнє значною мірою спроектоване минулим.

У романі Володимир Путін гине від рук своїх соратників — майже як Іосіф Сталін. Хоча такі речі, звісно, приховуються. І як після смерті «вождя народів» почалася боротьба за владу й гроші між його соратниками, то й такі самі процеси мають початися після Путіна. Правда, на цей раз Росію «розтягують» клани, творячи свої республіки, іноді використовуючи національні рухи. До речі, уже зараз маємо вендету кадіровців зі своїми противниками в Інгущетії й Дагестані. Тут автор «Післязавтра», здається, «поцілює у яблучко». При цьому він, говорячи про розпад Росії, проводить доволі цікаві паралелі зі «смутним часом» початку XVII ст. Це ніби повторення тих віддалених часів.

...І ось Росія розпалася. На її території — «парад суверені-

тетів». Але за цим «парадом» кланова боротьба за великі гроші. А це питання атомної зброї. І тут у гру вступають великі світові гравці...

А що Україна? Автор дивиться оптимістично на її майбутнє. Правда, і тут лишається реалізм. Чи постреалістом? Один з героїв так міркує про проблеми українців з окупованими росіянами територіями: «*А навіщо їм Донецьк? Місто з половиною мільйона людей-зомбі, які тільки й мріють вчепитися зубами в горло кожному стрічному українцеві*». Справді, зараз ми як мантру повторюємо про вихід на кордоні 1991-го. Але чи задуємося, що робити з окупованими територіями? І з людьми, що залишилися на них? Проблем тут вистачатиме...

Або ось іще одна замальовка щодо післявоєнного майбутнього України. Звісно, ці міркування (чи спостереження) вкладаються в уста одного з героїв: «*Ось Україна — вже третій президент після перемоги, невиконані обіцянки американців та європейців щодо вступу до НАТО і Євросоюзу, все нові і нові умови, які висувують союзники. Донбас з особливим статусом, який ухвалили назад в Україну, загрожує знову почати розкладати увесь організм*».

Та, попри це, як уже говорилося, автор лишається оптимістом щодо України. Думки ж реалізуються... Хоча при цьому зовсім не завадить реалістичний погляд на речі. ■

Костянтин РОДИК

Наприкінці статті пана Кралюка, а отже і в рецензованій ним книжці, заторкнуто проблему, яка, м'яко кажучи, мляво обговорюється в українському суспільстві: що робити з Донеччиною по її деокупації? Які ймовірні сценарії дерашизації чималого тамтого населення? Щодо самого звільнення тих земель є два реалістичні варіанти. Перший: поразка Росії на полі бою, можлива лише за умови термінового надання Україні зброї без обмеження її кількості і якості. Другий: дипломатичним шляхом по припиненні вогню унаслідок впливу справжніх, а не демонстративних, як тепер, санкцій проти РФ. Знову-таки, якщо Захід на це зважиться (як і в першому випадку).

Коли наш оптимізм справдиться, то чимала кількість найбільш агресивних фанатів «руського міра» відійде услід окупаційному війську. Але більшість нинішнього колаборантського населення зачайтяться з виразним очікуванням реваншу. Тож іншого виходу, як влаштувати там локальний Нюрнберг, не буде. І — ввести жорстку люстрацію, щоби заблокувати московським посіпакам інфільтрацію в оновлені демократичні структури.

Далі постає питання, на яке поки немає відповіді: скільки потрібно буде завезти на Донеч-

чину адміністративних керівників з материкової України? Захід назагал ризикований, як і кожне хірургічне втручання. Чи є вірогідність, сказати б, інтенсивної терапії? Інакше кажучи, скільки зараз на Донеччині справжніх українців, на яких можна покластися у постоккупаційний період? Цілком можливо — більше, ніж уживається нині з Києва чи Львова. І тут згадується прикметна книжка Насті Мельниченко «Мій дім — війна» (Вінниця: Теза, 2023).

Формально повість адресована підліткам. Історія про те, як

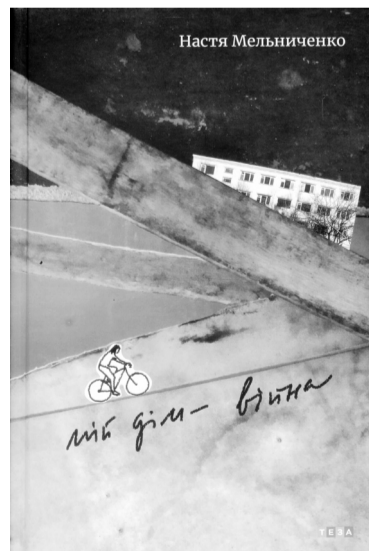
■ РЕПЛІКА

Ресурс

деокупованого Донецька

донецькі старшокласники знаходять одне одного задля спротиву режиму «ДНР» — щоночі у місті з'являються синьо-жовті графіті. Кульмінація — коли на одному з найбільших торговельних центрів під ранок з'являється гігантське антисепарське панно.

Та в суті справи — це історія про те, як функціонує механізм підпілля. Чотирнадцятирічна дівчинка міркує: «*Якщо поруч немає того, хто прикриє твою спину, — ти не виживеш*». Такий роздум може виникнути лиш тоді, коли відчу-

вдачі». Тож, це ще й історія про ціну довіри. Зовсім доросла історія.

Усі персонажі-підлітки стрімко дорослішають на наших читацьких очах. Аж так, що часом перебирають на себе функцію батьків, коли чують, приміром, від новонаверненого юного підпілля неадекватні реакції: «*Йому просто ніхто не встиг підказати правильних слів для того полум'я, що він має всередині*».

Книжка пані Мельниченко за старою мирною класифікацією пригодницька, але не плакатна. Оптимізму в ній небагато, проте він, сказати б, якісніший; опертий не на саму тільки віру, а й на досвід-знання. У повісті описані події 2014–2015 років, і поза книжкою залишається тривожне запитання: чи вижило донецьке підпілля — чи бо-дай його учасники — упродовж десяти років окупації? Авторка, пишучи й публікуючи її тепер, ніби стверджує: так, український Донецьк усе ще існує. ■

■ НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ

Такий цимес — пальчики оближеш!

Знайомимось зі стравами єврейської кухні

Дарка КОХ

Нещодавнє велелюдне святкування єврейського Нового року Рош га-Шана в Умані нагадало всім нам, що Україна — багатонаціональна країна, де мирно співіснують століттями представники десятків національностей та етнічних груп, де традиції, культура, історія настільки перемішалися, поєдналися, що вже важко сказати, де чий. Розпад Радянського Союзу вніс свої корективи в життя країни — хтось виїхав за кордон в еміграцію, хтось — на історичну батьківщину, а дехто й повернувся на свою прадавню землю, як от кримські татари. І хоча чимало євреїв покинули нашу землю, проте часточка їхньої культури, традицій залишилася нам. Сьогодні особливо відчутне єднання наших двох націй, коли обидва народи ведуть запеклу боротьбу за свою свободу, незалежність, зрештою — своє існування.

Це такі цимес!

Слово «цимес» знайоме чи не кожному українцю, переважна більшість тих, хто промовляє це слово, вважає, що це щось на кшталт лігумінів, смаколиків, солодощів, чогось дуже смачного. До певної міри це так і є, адже цимес — це святкова солодка страва в ашкеназській кухні (ашкенази — субетнічна група центральноевропейських євреїв, що розмовляли на їдиш. — Авт.). Дослівно з їдиш слово «цимес» перекладається як «до їжі», тобто «закуска», — це солодка страва з овочів або ж овочів та м'яса (курятини, телятини), яку готували на Новий рік, Суккот (який євреї всього світу святкуватимуть уже завтра, 17 жовтня) або ж просто на шабат.

Позаяк єврейський Новий рік Рош га-Шана вже минув, а от Суккот — свято виходу євреїв з Єгипту, яке з часом перетворилося на свято врожаю, — лише наближається, час готували щедрі застілля, адже осінь — це пора, коли не лише в Україні, а й в Ізраїлі нарешті зібрали зернові з полів, а в садах — плоди. Спробуємо й ми приготувати щось святкове, а саме цю таємничу страву — цимес.

Для цього нам знадобляться 6-7 середніх морквин, 1-2 ст. л. борошна, 2 ст. л. меду (в кого алергія на цей продукт чи просто хто не любить його у м'ясних стравах — замінюємо на цукор), жменя родзинок без кісточок, жменя кураги, 4 курячі ніжки, олія для обсмажування, сіль — до смаку.

Моркву миємо, чистимо й нарізаємо кружальцями завтовшки з пів сантиметра, викладаємо в глибоку миску, притрушуємо борошном і добре перемішуємо лопаточкою. У сотейник вливаємо олію, розігріваємо її, а потім висипаємо моркву, обсмажуємо, а потім накриваємо кришкою і тушуємо на невеликому вогні. Якщо морква суха — доливаємо трошечки води і тушуємо до напівготовності. Потім додаємо мед (чи цукор), сіль, родзинки, курагу і продовжуємо тушувати при закритій кришці.

На окремі пательні обсмажуємо курячі ніжки до рум'яної скоринки, а потім кладемо їх у сотейник до моркви і тушуємо до готовності.

Єврейські варенички — крєплах.

Не знаю, наскільки це правильно з точки зору єврейських кулінарів, проте я люблю при готуванні цієї страви додавати апельсиновий сік — тоді, окрім чудового аромату, ви отримаєте справжній, як на мій смак, цимес!

Основним інгредієнтом цієї солодкої страви є морква. Кружальця цього овоча нагадують монети, що є символом достатку, тому існує традиція, за якою на Новий рік, та й на будь-яке інше свято, потрібно з'їсти бодай одне кружальце моркви, щоб мати достаток цілий рік.

Спробуємо приготувати ще й десертний цимес, від якого не відмовляться навіть маленькі вередульки, яких годі змусити бодай щось з'їсти.

Беремо одну, обов'язково солодку й соковиту, морквину, по 50 г родзинок (без кісточок), кураги, чорносливу (можна взяти й інші сухофрукти — скажімо, фіги), 1 ст. л. меду, 1 ст. л. оливкової олії, дрібку меленої кориці (але краще паличку, щоб після приготування цимесу можна було її прибрати), сіль та інші прянощі — як забажаєте.

Моркву миємо, чистимо, нарізаємо кружальцями, а потім обсмажуємо її на олії на середньому вогні до рум'яної скоринки, додаємо мед і даємо кружальцям карамелізуватися, постійно помішуючи. Тим часом сухофрукти добре промиваємо, заливаємо холодною водою і даємо 15 хв., щоб набухли, а потім відціджуємо і додаємо їх до моркви. Приправляємо десерт корицею, сіллю та прянощами (за бажанням), ще трошки тушуємо — і все, десертний цимес готовий!

Міжнаціональні та міжконфесійні голубці

Про голубці, як і про борщ, капуста чи якісь інші страви, можна довго сперечатися, доводячи їх приналежність до кухні того чи іншого народу, проте правдивим є одне твердження: їх люблять люди на всіх континентах світу (мабуть, я трошки перебільшила, бо не впевнена на ра-

хунок Африки, проте якщо дехто з представників Чорного Континенту навчався в Україні, то точно полюбив цю страву). Звісно, готують їх з певними відмінностями, проте суті справи це не змінює. От і євреї всіх континентів готують голубці на великі свята. Проте на івриті голубці називаються холішкес.

Узагалі на свято врожаю підійдуть будь-які фаршировані страви, адже вони символізують достаток. Це можуть бути фаршировані перці чи кабачки, фарширована куряча шийка тощо. Але ми спробуємо холішкес — фаршироване капустяне листя (хоча євреї, як і більшість південних народів, готують голубці з виноградного листя). Для цієї міжнаціональної страви з етнічними нотками нам знадобиться 1 кг пісного яловичого фаршу, склянка довгозернистого рису, 4 ріпчасті цибулини (дві — нарізані кільцями, а дві — кубиками), 5-8 зубчиків дрібно порізаного часнику, 2 яйця, 3 ст. л. води, один великий качан капусти, 2 банки (по 400 г) консервованих томатів у власному соку (дрібно порізаних), 3 ст. л. цукру, 3 ст. л. білого винного або яблучного оцту (можна замінити лимонним соком), дрібку кориці, сіль та чорний мелений перець до смаку, дольки лимона для сервірування.

Капустяні листки готуємо, як і на звичайні голубці: відварюємо, знімаємо з качана по одному, зрізаємо потовщення.

Відварений до напівготовності рис, фарш, нарізану кубиками цибулю, часник, 1 ч. л. солі, перець перемішуємо в глибокій мисці. Яйця збиваємо з водою і вливаємо до цієї маси, добре вимішуємо. На підготовлені капустяні листки кладемо фарш, загортаємо їх, як звичайні голубці.

Духовку нагріваємо до 150 градусів, а тим часом у жаростійку форму з кришкою викладаємо наші голубці-холішкес: шар голубців — шар кружальця цибулі, і т. д. Подрібнені консервовані помідори (зараз іще є багато свіжих помідорів, тому їх цілком можна замінити на подріб-

Це солодке слово «цимес».

Крєплах можна подавати і з бульйоном.

Холішкес — голубці по-єврейськи.

нені свіжі) поєднуємо з цукром, оцтом чи лимонним соком, меленим перцем та корицею. Цим соусом заливаємо голубці, закриваємо форму кришкою і ставимо у духову шафу запікатися на 2 години. Під час запікання кілька разів виймайте холішкес та поливайте помідорним соусом. Через дві години зніміть кришку з форми та залиште голубці запікатися ще 30-40 хвилин, доки томатний соус не загусне, а голубці не зарум'яняться. Подають холішкес зазвичай із дольками лимонів.

Р. S. Якщо з капусти у вас іще залишилися листочки, ви можете їх подрібнити, викласти на дно форми, а вже зверху — голубці. В такому разі ви матимете ще й трошки тушкованої капусти.

Крєплах — єврейські вареники

Якщо вареники — суто українська страва, то в італійців є равіолі, у китайців — пельмені, у грузинів — хінкалі, а у євреїв — крєплах. Готують цю страву не лише на свята, а як і в нас — коли є час і натхнення.

Щоб приготувати крєплах, для тіста беремо 225 г борошна, 2 яйця, 2-3 ст. л. води, дрібку солі. У скляниці розколючемо яйця з сіллю та водою. В мисці змішуємо борошно з яєчною сумішшю і вимішуємо тісто не менше 7 хвилин. Воно має бути неклеїким, але еластичним, якщо необхідно

— можна притрусити ще трохи борошна, вимісити, скатати кулю і залишити на деякий час у мисці «відпочити», накривши харчовою плівкою або кришкою.

Тим часом готуємо начинку, для якої нам знадобляться: 6-8 ст. л. витопленого курячого жиру або ж рослинної олії, одна велика цибулина, 400 г вареного м'яса (курятини або ж телятини), 2-3 нарізані зубчики часнику, сіль, чорний мелений перець. Спочатку обсмажуємо дрібно порізану цибулю на курячому (або ж рослинному) жирі 5-10 хвилин, додаємо порізане або перекручене через м'ясорубку м'ясо, часник, сіль та перець, добре перемішуємо і відставляємо, щоб вистигло.

Стільницю притрушуємо борошном, викладаємо кульку з тіста і розкачуємо якнайтонше. Розрізаємо тісто на квадрати зі сторонами приблизно 7 см. На кожен квадратик викладаємо начинку (не дуже багато, щоб краї добре зліплювалися), складаємо трикутником і захищуємо краєчки. Готові крєплах відварюємо в підсоленому окропі кілька хвилин після того, як вони спливають на поверхню, потім виймаємо їх, даємо час, щоб зайва волога випарувалася, й обсмажуємо їх в олії чи курячому жирі до рум'яної скоринки.

Подають крєплах із бульйоном (якщо вони просто відварені) або зі сметаною (до смажених). ■

Григорій ХАТА

Кожен новий сезон у чоловічій баскетбольній суперлізі сповнюється організаційно-кадровими несподіванками. Причому, у минулому розіграші вже після його старту про зняття з чемпіонату заявив титулований «Будівельник». А коли вже всі готувалися до старту нинішнього національного турніру, за кілька тижнів до його початку баскетбольний клуб «БІПА-Одеса» направив на адресу Федерації баскетболу України офіційний лист, у якому проінформував про відсутність достатнього фінансування для забезпечення участі команди в суперлізі. Тож замість запланованих дев'яти новий чемпіонат країни розпочали лише вісім клубів.

Турне по досвід

Його учасники визнають, що, як і в попередньому турнірі, головним фаворитом змагань буде «Дніпро». Чинний чемпіон має потужний склад, стабільне та належне фінансування. При цьому команда бере участь у Кубку Європи ФІБА, де, попри невдачу в кваліфікації, отримала місце в груповому раунді змагань.

Програвши румунській «Констанці» за сумою двох матчів 11 балів (71:69, 71:84), дніпряни отримали від організаторів щасливий квиток. А він дістався трьом невдахам кваліфікації, котрі прогали свої подвійні дуелі з найменшою кількістю очок.

«Нам є над чим працювати. У матчах групового етапу будемо боротися. Суперники в нас — досвідчені, хороші, укомплектовані легіонерами команди. Це дуже хороший досвід для нашого колективу, для тренерського штабу й особливо для молодих виконавців», — сказав перед початком групового раунду Кубка Європи ФІБА очільник дніпрян Володимир Коваль.

А свої виступи в групі, де суперниками українського чемпіона стали польський «Анвіл», італійське «Динамо Сасарі» та португальський «Спортінг», «Дніпро» розпочав з розгромної поразки представнику Польщі (71:114).

«Якщо подивитись на рахунок, то це, мабуть, одна з найбільших болючих поразок для нас за останні роки. Але ми реалісти, розуміємо, що «Анвіл» показав нам наш рівень — рівень наших гравців і наші слабкі сторони, над якими треба працювати. Суперник продемонстрував неймовірно високий відсоток реалізації (82%) двоочкових кидків. Але це не знімає з нас відповідальності за наш захист. Потрібно над цим працювати. Вважаю, що для всіх нас це був хороший урок і ми зробимо висновки. З позитивного скажу, що ми відчули за час повномасштабної війни, що таке грати в єврокубках», — так оцінив невдалий європочаток лідер та ветеран українського команди Станіслав Тимофеев.

За словами президента «Дніпра» Валерія Кондратьєва, «нав'язати боротьбу команді, яка у сезоні-2022/2023 виграла Кубок Європи та має у своєму складі шістьох хороших легіонерів, колектив Володимира Ковалю поки не може, і тому є багато причин».

Цікаво, що в трьох поспіль єврокубкових поєдинках український чемпіон демонстрував неймовірну стабільність і набрав у кожному матчі однакову кількість очок — 71.

Водночас у наступному матчі, який «Дніпро» грав проти «Спортінга», підопічні Ковалю були менш продуктивними й обмежилися 57 балами, тоді як суперник назбирав 68 очок. Для українського колективу це був умовно домашній поєдинок, утім пройшов він на паркеті опонента — у Лісабоні.

«Тренуватися в нас немає часу, граємо через день, потім переїжджаємо в Італію, там теж два матчі через день. Сподіваюся, що дось проведемо кілька тренувань, якщо знайдемо майданчик. Дуже непросто через переїзди, логістику, все дуже важко. 36 годин добиралися до Португалії, а вже наступного дня грали, це теж вносить свої корективи. Але я вважаю, що хлопці дуже добре тримаються», — зауважив Коваль.

А його підопічні й справді добре три-

■ БАСКЕТБОЛ

Уроки для прогресу

Чинний чемпіон країни в експрес-форматі проводить матчі групового раунду Кубка Європи ФІБА

Гостьова перемога над португальським «Спортінгом» стала першою для «Дніпра» в груповому раунді Кубка Європи ФІБА.

маються, бо в повторній зустрічі з португальським клубом здобули сенсаційну перемогу (78:70) й одразу піднялися в групі з останнього на друге місце.

У цьому матчі дуже продуктивно зіграли за «Дніпро» два його лідери — Тимофеев (22 очок) та Олександр Мішула (14). Останнього, до слова, дніпровський клуб підписав уже по ходу єврокубкового змагання, і, як видно, це посилення одразу дало свої плоди.

Молода хвиля

Зазначимо, що перед початком свого насиченого європейського турне «Дніпро» успішно стартував у чемпіонаті України, перегравши у двох перших матчах «Кривбас» та «Черкаських мавп».

Через участь у Кубку Європи ФІБА дніпряни пропускають матчі кількох наступних турів суперліги і надолужуватимуть згаяне пізніше, утім навіряд чи в Україні хтось сумнівається, що підопічні Володимира Ковалю легко повернуться на чільну позицію в турнірній таблиці ЧУ.

А поки лідерство в турнірі перейшло до «Черкаських мавп» та «Рівного», котрі в чотирьох поєдинках здобули по три перемоги. Обидва колективи минулий сезон завершили в «топ-4» чемпіонату країни, тож, очевидно, і в нинішньому розіграші претендуватимуть на високі місця.

Цікаво, що в черкаській команді за останні три місяці двічі змінювався головний тренер. Спочатку в серпні замість Артема Сліпенчука, котрий працював із «мавпами» півтора попередні роки, посаду головного тренера обійняв добре знайомий з клубом Георгій Ступенчук. Але вже в жовтні, одразу після старту чемпіонату, місце досвідченого Ступенчука посів 25-річний Дмитро Нагорний.

«Зміни у тренерському штабі були ухвалені після консультацій та внутрішніх оцінок результатів підготовки до сезону, а також враховуючи досягнення Дмитра Нагорного як молодого перспективного фахівця. На посаді тренера він уже кілька років працював у тренерському штабі команди суперліги, тому добре знайо-

У новому розіграші чемпіонату України в складі команд суперліги грають багато молодих виконавців.

Фото з сайту ФБУ.

мий із гравцями, їхніми можливостями та цілями клубу. Фанати можуть бути впевнені: «Черкаські мавпи» зберігають цілісність команди та працюють на перспективу», — повідомила пресслужба черкаського клубу.

Зазначимо, що в нинішньому сезоні в командах суперліги з'явилося дуже багато талановитої молоді. «У чемпіонаті буде один фаворит по складу — це «Дніпро». Всі інші команди доволі рівно укомплектовані. В суперлізі багато цікавої молоді, й у хлопців буде чудова можливість у такому віці грати на цьому рівні, грати з легіонерами», — поділився своїм поглядом на внутрішню ситуацію в чемпіонаті лідер «Київ-Баскета» Павло Буренко.

За планом організаторів, матчі «ре-

гулярки», в якій буде чотири кола, знову проходитимуть за системою «баблів». Як розповів генеральний секретар ФБУ Володимир Драбіковський, на домашніх аренах приймати «баблів» зможуть усі колективи, за винятком криворізького «Кривбасу». При цьому в усіх містах-господарях, окрім Запоріжжя (через безпекову ситуацію), матчі зможуть відвідувати глядачі.

А в чемпіонаті свої міста представляють команди з Києва, Луцька, Рівного, Дніпра, Черкас, Запоріжжя, Кривого Рогу та Івано-Франківська. При цьому франківська «Прикарпаття-Говерла», яку очолює знайомий наставник Євген Мурзін, на старті нового сезону залишилася єдиною командою, що не має в своєму активі перемог. ■

Руслан Ротань
головний тренер ФК «Олександрія»

«Я дуже радий, що ми зараз переносимо з тренування на ігри нашу інтенсивність і маємо жагу, якщо нас результат не влаштовує, працювати на перемогу».

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Секрет інтенсивних тренувань

До призової трійки наблизився «Шахтар», а представники лідируючого тріо зберегли свої позиції

Григорій ХАТА

За календарним розкладом команди УПЛ подолали третину турнірного маршруту. На цьому етапі вже можна говорити про певні закономірності, котрі спостерігаються в чемпіонаті країни. Чинний чемпіон, «Шахтар», продовжує шукати свою гру. Підопічні Маріно Пушича хоч і перемагають, але роблять це досить натужно і досі не можуть піднятися до призової трійки. В 10-му турі «гірники» перемогли лише завдяки авто голу легіонера «Колоса» з Косова Іліра Краснічі.

«Це була складна гра, перевага лише в один м'яч. Але ми доклали всіх зусиль, щоб здобути три очки. Суперник сьогодні якісно проявив себе у захисній фазі, непогано виходив у контратаки, але зі свого боку ми змогли протиставити всі наші сильні якості як в обороні, так і в атаці. Можливо, нам не вистачало різкості та малюнку гри в першому таймі, але мені сподобалося, як команда відреагувала у перерві», — розповів Пушич.

Водночас одвічний конкурент донецького клубу — «Динамо» — зберігає темп, який дозволяє яскраво підтверджувати лідерський статус. У київському дербі — проти «Оболоні» — підопічні Олександра Шовковського влаштували приємний для гля-

У столичному дербі «Динамо» виявилось на дві голови вище за своїх земляків з «Оболоні».

Фото з сайту fc.dynamo.com.

дачів, та не дуже комфортний для господарів голепад — 5:1.

«Чудові враження від матчу. Ми ж працюємо для того, щоб забивати якомога більше голів, а пропускати якомога менше. Сьогодні так вийшло, що ми п'ять забили, один пропустили. Але є що покращувати, будемо готуватися до наступних матчів», — за-

значив півзахисник «біло-синіх» Володимир Бражко.

Зберігаючи переможний темп, у трійці лідерів залишається «Олександрія». В минулому турі команда Руслана Ротаня здобула свою сьому перемогу в дев'яти матчах, мінімально здолавши «Ворсклу». І так само, як «Динамо» та «Полісся», продов-

жує в чемпіонаті свою серію без поразок. Вочевидь тренер знайшов спільну мову з гравцями, і тепер в «Олександрії», котра в попередніх сезонах виглядала напручуд миролюбною командою, є розуміння того, як працювати задля переможного сценарію.

«Ми сьогодні дуже гарно виглядали фізично, але інтенсивність відпрацьовується на тренуванні, я про це хлопцям завжди кажу. Я дуже радий, що ми зараз переносимо з тренування на ігри цю інтенсивність і маємо жагу, якщо нас результат не влаштовує, працювати на перемогу, додавати в інтенсивності за рахунок пресингу, якщо ми працюємо на оборону. А якщо ми працюємо з м'ячем — щоб м'яч швидше ходив, щоб у нас багато було переміщень, ротацій, вбігань. І тому я вважаю, що ми потихеньку додаємо, але є ще над чим працювати», — зазначив Ротань.

А от у «Полісся», котре продовжує залишатися в призах, цієї-таки інтенсивності в матчі проти «Лівобережжя» було відверто мало. Після нічиєї з новачком еліти наставник житомирян Імад Ашур наголосив, що від своєї команди в цьому матчі він очікував значно більшого.

Далеку від свого ідеалу гру показали й футболісти «Зорі» в протистоянні з «Кривбасом». «У нас нічого не виходило. Програли за-служено», — так прокоментував

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 10-й тур. «Колос» — «Шахтар» — 0:1, «Олександрія» — «Ворскла» — 1:0, «Оболонь» — «Динамо» — 1:5, «Полісся» — «Лівий берег» — 0:0, ЛНЗ — «Інгулець» — 2:0, «Чорноморець» — «Верес» — 1:1, «Зоря» — «Кривбас» — 0:1, «Рух» — «Карпати» — 0:1.

Лідери: «Динамо» — 25 (9 матчів), «Олександрія» — 23, «Полісся» — 21, «Шахтар» — 19 (9), ЛНЗ — 15, «Кривбас» — 14 (9), «Рух» — 13 (9), «Карпати», «Зоря» — 12.

підсумок двоюбою форвард луганського клубу Ілля Будківський.

Натомість очільник криворізького колективу Юрій Вернидуб, перегравши свою колишню команду, випромінював позитив: «Ми дуже чекали на цю перемогу, адже давно не вигравали. Нарешті вона прийшла, нарешті ми забили». А не перемагали криворізьці до цього моменту в трьох попередніх матчах поспіль.

Знакову перемогу в минулому турі здобули львівські «Карпати», адже стали переможцями першого в історії їхнього дербі з «Рухом».

Ну а єдиною командою ЧУ-2024/2025, котра й досі не відчула смаку перемог, залишається «Інгулець». Поразка ЛНЗ стала для них уже п'ятою невдачею в поточному розіграші. Не так давно власник команди з Петрового Олександр Поворознюк заявляв про бажання знятися з чемпіонату, оскільки УАФ не дає добро «Інгульцю» грати домашні матчі на їхній новозбудованій клубній арені. Тож вочевидь у клубі нині не найкращі часи і наразі шляхи виходу з кризи простежити не просто. ■

■ ОЛЕКСІЙ ПАВЛИШ

Після міжнародної паузи на матчі збірних провідні європейські ліги повертаються до клубних справ: поєдинки внутрішніх чемпіонатів та Ліги чемпіонів — у самому розпалі.

Перед грою з донецьким «Шахтарем» у рамках регулярного сезону ЛЧ лондонський «Арсенал» Олександра Зінченка перевірив свої сили в АПЛ у протистоянні з «Борнмутом» Іллі Забарного. Здавалось, що «каноніри» на класі візьмуть чергові три очки, але раннє вилучення Вільяма Саліба сплутало підопічним Артеми всі плани: «вишні» скористалися чисельною перевагою.

Активно до перемоги «Борнмута» доклався й Ілля Забарний, який залишається безальтернативним у команді на позиції центрального захисника, а британська преса все активніше пише про потенційний трансфер до топклубу в найближчому майбутньому. До речі, гра проти «Арсеналу» стала для ексзахисника «Динамо» 50-ю в рамках АПЛ.

«Під керівництвом тренера Андоні Іраоли я додав у пресингу та й загалом прогресую. Він дає мені грати, довіряє мені, я за це дуже вдячний і сподіваюся, що буде так і далі», — оцінив старт сезону Ілля.

Натомість гірша ситуація з ігровою практикою в лівого захисника «Арсенала» Олександра Зінченка. Через травму гомілкової кістки Олександр цього сезону встиг зіграти за «канонірів» лише два матчі, але повернувся до складу якраз

■ ФУТБОЛ

Травми заважають

Українські легіонери по-різному стартували в новому клубному сезоні топліг

перед поединком із «Шахтарем». Попри обмежений ігровий час на старті сезону, Мікель Артета продовжує розраховувати на українського футболіста.

«Очевидно, нам потрібно, щоб Зінченко був у формі, його доступність є важливим фактором для підтримки стабільності. Сподіваємося, що будемо частіше використовувати його і він зможе почати впливати на команду так, як раніше, а це також дуже важливо. Ми віримо в Олександра», — розповів перед грою з донецькими наставник «канонірів».

Натомість, коли не має проблем зі здоров'ям, стабільно основним в «Евертоні» залишається ще один лівий захисник збірної Віталій Миколенко. Минулого тижня експіднамівець допоміг «ірискам» обіграти «Іпсвіч» і тріхи відірватись від зони вильоту.

Регулярно грає, переважно виходячи на заміну, і молодий хавбек «Борнмута» Єгор Ярмолук, який вже є лідером молодіжної збірної та претендентом на виклик до лав головної національної команди.

Водночас ніяк не знайде стабільності в «Челсі» ексвінгер «Шахтаря» Михайло Мудрик. Після свого багатомільйонного

трансферу майже два роки тому Михайло так і не став залізним гравцем основи, чергуючи матчі в запасі з виходами в старті. А цього сезону під керівництвом нового тренера Енцо Марески Мудрик програв конкуренцію Джейдону Санчо, граючи переважно в Лізі конференцій.

Кульмінацією проблем українця стало непограження до заявки на матч АПЛ проти «Ліверпуля», хоча про травму Мудрика лондонці не повідомляли. Схоже, у Марески залишається все менше довіри до Михайла, якому, за словами іспанського фахівця, досі бракує впевненості та стабільності. Тож не дивують чутки про можливу зміну клубу вже цієї зими. Найчастіше у пресі фігурує варіант з орендою у французький «Марсель», котрий нині тренує Роберто де Дзербі, який свого часу і розкрив у «Шахтарі» Мудрика.

По-різному йдуть справи у наших легіонерів в Іспанії та Італії. Голкіпер «Реала» Андрій Лунін після продовження контракту з мадридцями до 2030 року встиг зіграти у двох матчах, підміняючи основного воротаря Тібо Куртуа. До речі, іспанські медіа повідомили, що влітку Андрієм цікавився мадридський «Атлетико»,

Ілля Забарний зіграв уже 50 матчів в АПЛ.

Фото: sport.ua.

який шукає заміну Яну Облаку, однак українцеві вирішив залишитись у «Реалі».

А от справи у Віктора Циганкова, як і в «Жирони» загалом, ідуть не дуже. Екскапітан «Динамо» знову травмував коліно, внаслідок чого не гратиме до листопада. Схоже, саме висока травматичність і завадила Циганкову перебраться улітку до більш статусного клубу. Принаймні тренер «Жирони» Мічел визнав, що Віктору важко грати кожні три дні.

«Кар'єра Циганкова показує, що йому непросто грати кожні три дні. Я дуже розраховую на нього, бо він — лідер команди. Після його повернення будемо частіше вдаватись до ротації, аби Віктор встигав відновлюватись», — пояснив Мічел, під керівництвом якого каталонці цього року ідуть лише в середині таблиці.

Ніяк не може знайти свою гру й італійська «Рома» з Артемом Довбиком у складі. Після переходу з «Жирони» найкращий бомбардир попереднього сезону Ла Ліги встиг забити в Італії 4 м'ячі, але римляни поки йдуть лише десятыми, поступившись попередні м'янісанському «Інтеру».

А лідер «Дженоа» Руслан Маліновський залишився без футболу на 5-6 місяців через перелом та вивих суглоба правого гомілкового. Руслан продовжує відновлення після операції. До речі, замінили Маліновського у складі «Дженоа» міг іще один українець, Віктор Коваленко, який поки залишається вільним агентом після відходу з «Аталанти». Однак Віктор не підійшов наставнику «грифонів» Альберто Джилардіно. А від варіантів у Туреччині Коваленко відмовився сам. ■

ЗІРКИ

Тіло екссоліста One Direction знайшли під вікнами готелю в Буенос- Айресі

Поліція веде
розслідування
раптової
смерті співака

Ліам Пейн.
Фото з сайту pravda.com.ua.

Марія ТКАЧЕНКО

Звістка про загибель 31-річного Ліама Пейна, одного з солістів знаменитого бой-бенду One Direction, шокувала його фанатів. Як стало відомо, Ліама знайшли мертвим під вікнами номера в готелі CasaSur Palermo в Буенос-Айресі. Поліція розпочала розслідування цього інциденту. Поки невідомо, чи хтось спровокував падіння Ліама з балкона, принаймні свідки не помітили на балконі нікого, крім самого Пейна. Очевидці бачили, як Ліам випав з вікна номера, розташованого на третьому поверсі. Перед цим у співака стався нервовий зрив. Він поводився неадекватно та агресивно, розбив свій ноутбук незадовго до трагедії. Його тіло знайшли на веранді кафе, розташованого на першому поверсі готелю. В одному з минулих інтерв'ю артист зізнався, що страждав від наркотичної та алкогольної залежності. Про те, хто саме став жертвою події, медики довідалися, лише

прибувши на місце. Вони вже нічим не могли допомогти жертві. Ліам помер від численних травм, несумісних із життям, отриманих ним унаслідок падіння. Пізніше було опубліковано фото руки з татуванням, яке підтверджує, що новина про смерть Пейна не є помилкою.

Ліам Джеймс Пейн народився 29 серпня 1993 року у Вулвергемптоні. Він претендував на роль сольного артиста, але врешті потрапив до створеного на проєкті гурту One Direction, який тоді складався з Найла Хорана, Зейна Маліка, Гаррі Стайлза і Луї Томлінсона.

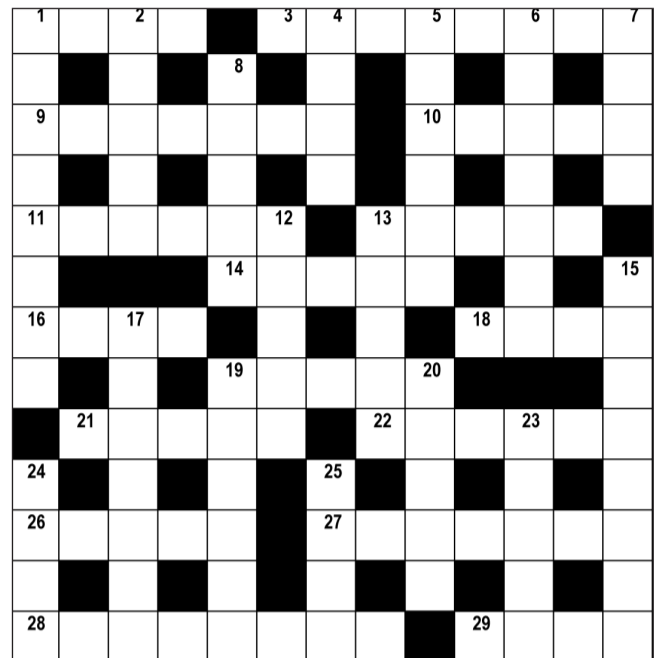
У 2016-му учасники гурту взяли перерву.

Наскільки відомо, співак приїхав до Буенос-Айреса для того, щоб помиритися зі своїм колишнім колегою по One Direction Найлом Хораном, який прилетів до Аргентини на гастролі.

Разом із Пейном до Латинської Америки прибула й подруга співака Кейт Кессіді. За словами інших постояльців готелю,

пара мирно та щасливо проводила час разом, проте за два дні до події Кессіді раптово поїхала додому. За однією з версій, її раптово від'їзд пов'язаний з тим, що закохані посварилися. Це могло спровокувати депресію у співака та призвести до його загибелі. Не виключено, що саме через проблеми в особистому житті Пейн був на межі.

Однак останній пост Ліама в соціальній мережі виглядає цілком ідилічним: він присвячений одному зі щасливих днів, які вони провели разом. При цьому за кілька днів до події в Пейна сталася інша неприємність — одна з його колишніх подружок, Майя Генрі, подала на нього до суду, звинувативши його у переслідуванні та настроюванні фанатів проти неї. Тоді ж, передбачивши те, що ще мало статися, вона заявила: якщо щось трапиться з Ліамом, то, звичайно, в цьому звинувачуватимуть її. Тепер Майя в глибокому шоці від загибелі колишнього бойфренда. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №43

По горизонталі: 1. «Літера» для музиканта. 3. Герой роману Олександра Беляєва «Людина-амфібія». 8. Негативно заряджений іон. 9. Порода тонкорунних овець. 10. Столиця Сенегалу, кінцевий пункт знаменитого ралі, яке традиційно стартує в Парижі. 11. Приклад для наслідування. 12. Предмет Святослава Шевчука на посту глави Греко-католицької церкви України. 13. Сукупність однорідних предметів, які разом становлять щось ціле. 14. Поширене в Росії зняття катування. 15. Префікс, який у складних словах означає «внутрішній». 16. Найотруйніша в світі змія. 17. Пристрій для тих, хто любить постригти. 18. Ім'я відомого узбецького поета і мислителя. 19. Офіційна папська грамота, послання. 20. Представник виборців у радах чи парламенті. 21. Трикутна піраміда. 22. «Стоїть ... високою, попід горою гай» (Леонід Глібов).

По вертикалі: 1. Давньогрецька богиня помсти. 2. Звужена догори металева кавничка з ручкою, джезва. 4. Місто на Закарпатті, в якому в 1939 році проголосили Карпатську Україну. 5. Велике місто в Індії, столиця штату Мадх'я Прадеш. 6. Удар у боксі, коли противник падає, але знаходить у собі сили встати на ноги. 7. Голлівудський актор,

зірка фільмів «9,5 тижні» та «Ресера» для музиканта. 8. Негативно заряджений іон. 9. Порода тонкорунних овець. 10. Столиця Сенегалу, кінцевий пункт знаменитого ралі, яке традиційно стартує в Парижі. 11. Приклад для наслідування. 12. Предмет Святослава Шевчука на посту глави Греко-католицької церкви України. 13. Сукупність однорідних предметів, які разом становлять щось ціле. 14. Поширене в Росії зняття катування. 15. Префікс, який у складних словах означає «внутрішній». 16. Найотруйніша в світі змія. 17. Пристрій для тих, хто любить постригти. 18. Ім'я відомого узбецького поета і мислителя. 19. Офіційна папська грамота, послання. 20. Представник виборців у радах чи парламенті. 21. Трикутна піраміда. 22. «Стоїть ... високою, попід горою гай» (Леонід Глібов).

Кросворд №42 від 16 жовтня

А	Л	Х	І	М	І	К	М	О	П	Е	Д
К	А	А	Л	І	Е	О					
О	Х	Л	О	С	Е	Т	Н	О	Н	І	М
Р	В	К	А	Й	У	Д	К				
Д	Р	А	М	А	М	А	С	А	Ж	Е	Р
І	Е	Б	О	Г	А	А					
З	М	І	К	А	А	Р	А	Б	А	Т	
Д	Н	К	А	Т	Г	З					
О	К	С	А	М	І	Т	Г	А	М	А	К
Р	У	О	Л	А	О	А	І				
О	Б	Л	А	Т	К	А	М	І	С	Т	О
В	Ь	О	Н	Е	О	Т					
Я	Н	Т	А	Р	Т	О	Р	О	Н	Т	О

ПРИКОЛИ

Лікар каже чоловікові:
— Передайте вашій дружині, що ослаблення слуху — це в неї вікове.
— Вікове? Тоді ви самі їй про це скажіть.

— Моно, перед весіллям я хочу тобі зізнатися в усіх своїх гріхах.
— Сарочко, я тебе благаю, ти тиждень тому зізнавалася.
— Таки є свіжі дані.

Хлопець розмовляє з друзями:
— При моїй нареченій прохання не лягається. А особисто тебе, Аркадію, я представлю як мого глухонімого друга.

До екстрасенса прийшла жінка й поскаржилася:
— Від мене пішов чоловік, як ви думаєте, він повернеться?
— Ніколи.
— А я ось учора телефонувала провіснику, і він запевнив, що повернеться.
— Просто він вас по телефону не бачив.

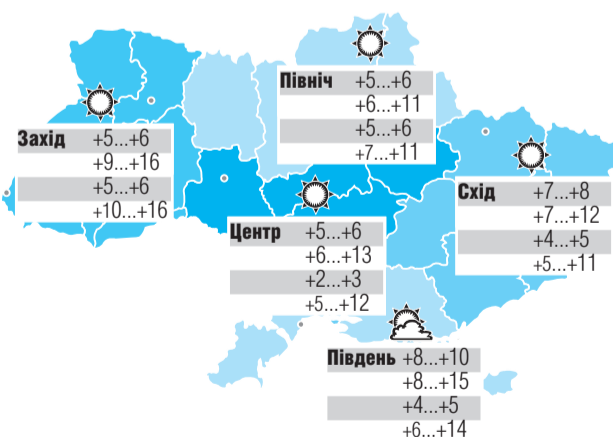
— Фімо, що ви порадите як засіб для схуднення: зелений чай чи зелену каву?
— З'їжте зелену ковбасу — за день мінус три кілограми.

ПОГОДА

24–25 жовтня за прогнозами синоптиків

Київ: ясно, без опадів. Вітер північно-західний, 1-3 м/с. Температура вночі +7...+8, удень +8...+12. Післязавтра вночі +4...+7, удень +8...+11.

Курорти Карпат: ясно, без опадів.
Славське: вночі +3...+4, удень +4...+11.
Яремче: вночі +4...+6, удень +4...+10.
Міжгір'я: вночі +2...+4, удень +5...+14.
Рахів: уночі +3...+5, удень +5...+12.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Берестейський, 50
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 0935171202 sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві Зам. 3009043 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 189 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосереди Тираж 58168